

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

1859 ■ 120 DE ANI DE LA UNIREA PRINCIPATELOR ROMÂNE ■ 1979

Unirea Principatelor Române

Nestăvilit s-au arătat de-a lungul secolelor de existență în vatra vechii Dacii, aspirațiile de unitate în grai, în credință și în aceeași obîrșie de neam, cărora slăviții noștri înaintași le-au dat neîncetat viață. Conștiința că „de la Rîm ne tragem”, cum întăreau cu demnitate și energie toți cronicarii în hrisoavele și letopisețele lor, le ținea aprinsă inima către împlinirea idealului de libertate, de dreptate și neam, de unitate națională. Aceste luminoase mesaje în limba română, au izvorât din inima și grija și a unor slujitori ai Sfințelor Altare străbune, printre care: diaconul Coresi, priceput tipograf la Tîrgoviște și Brașov, Mitropolitul Simeon Ștefan de la Bălgradul Transilvaniei, cu a sa prea frumoasă predoslovie de la Noul Testament, Mitropolitul Varlaam al Moldovei și Sucevei cu înțelepciunea sfîntă a Cărții Românești de la Trei Ierarhi, Mitropolitul Dosoftei, talentatul stihuitor al Psalmilor și al altor tipări-turi ieșite din teascurile bisericești.

Cartea istoriei neamului străbătea potecile munților adăpostită în traista călugărilor sau a preoților, ori în desaga neobositului transilvănean, badea Cârțan, care nu putea concepe „graniță în mijlocul Țării”. Și, astfel, ajungea să îplinească „dorul de frați” dintr-o parte în cealaltă a Carpaților. După cum lanțul lor a fost leagănul de adăpost al strămoșilor noștri, a alcătuit matca izvoritoare de viață, de statornicie, continuitate și creștere unitară și armonioasă a tuturor fiilor acestor ținuturi mioritice cu atît mai mult, Milcovul nu putea să despărta frații de un neam și de o lege din Moldova și Muntenia.

Despărțirea nefirească — din nefericire multe secole — a românilor din Transilvania, Muntenia și Moldova, nu i-a înstrăinat pe unii de alții, ci, dimpotrivă i-a călit în aceeași luptă necurmată pentru păstrarea integrității ființei, credinței și culturii lor. Împletindu-și unitar existența lor atît de încercată de istorie, înmănunchind strîns năzuințele și idealurile vitale de unitate națională, ei le-au pecetluit cu jertfele lor și ale urmașilor.

În astfel de lumini apare actul istoric înfăptuit acum o sută și douăzeci de ani, al unirii Moldovei cu Muntenia, sub primul domnitor ales, Alexandru Ioan Cuza. Duhul slăviților voievozi ai Țărilor Românești: Mircea cel Bătrîn, Ștefan cel Mare, Petru Rareș, Mihai Viteazul, martirul de la Cîmpia Turzii, Constantin Brâncoveanu și tot șirul de viteji luptători pentru neam și unitate, a neamului nostru, a tresălat, în clipele cînd Iașul, bătrîna capitală a Moldovei, fremăta de împlinirea visului măreț, văzîndu-și fiii înălțați în „Hora Unirii” înțînînd din adîncul ființei: „Hai să dăm mîna cu mîna cei cu inima română.” Strălucirea clipelor tălmăcea gîndurile pline de convingere ale marelui bărbat de stat, Mihail Kogălniceanu, care în fața divanului ad-hoc al Moldovei, în ziua de 7 octombrie 1857, rostea: „Dorința cea mai mare, cea mai generală, aceea hotărîtă de toate generațiile trecute, aceea care este sufletul generației noastre actuale, aceea care, împlinită, va face fericirea generațiilor viitoare, este Unirea Principatelor într-un singur stat.”

În șuvoiul de nestăvilit al eforturilor depuse de întregul popor în anii de luptă pentru Unire, s-au aflat numeroși preoți și monahi în frunte cu ierarhii Bisericii din Moldova. Înflăcărați susținători ai idealului sfînt al Unirii celor două provincii sub un singur sceptru, ei au alcătuit pretutindeni comitete unioniste la apelul celui de la Iași, încă din 1856. Un act al comitetului din părțile Dorohoiului, este semnat de Arhimandritul Victor Lemeni și Economul C. Buțureanu. Altul din părțile Neamțului semnat de starețul Arhimandrit Dionisie, de călugării mănăstirii Neamț și de protoiereul

(Continuare în pag. a 2-a)

† TEOCTIST

Mitropolitul Moldovei și Sucevei

„Jur în numele Prea Sfintei Treimi și în fața țării mele că voi păzi cu sfințenie drepturile și interesele patriei, că voi fi credincios constituției în textul și în spiritul ei, că în toată Domnia mea voi priveghia la respectarea legilor pentru toți și în toate, uitînd toată prigonirea și toată ura, iubind deopotrivă pre cei ce m-au iubit și pre cei ce m-au urît, neavînd înaintea ochilor mei decît binele și fericirea nației române. Așa Dumnezeu și compatrioții mei să-mi fie întru ajutor!”

(Jurămîntul rostit de Alexandru Ioan Cuza la urcarea sa pe tronul Moldovei. Extras din „Telegraful Român” nr. 5 din 29 ianuarie 1859)

Unirea Principatelor în conștiința românilor bănățeni

Idealurile de unitate, independență, dreptate și progres au animat permanent pe români. Ele s-au realizat treptat, potrivit legilor istoriei, unul din momentele de culme pe drumul ascendent al devenirii noastre constituindu-l incontestabil 24 ianuarie 1859. Unirea Moldovei cu Țara Românească este rezultatul firesc al eforturilor poporului pentru înfăptuirea unității naționale, e „actul energetic al întregii națiuni române”, cum afirma Mihail Kogălniceanu.

În decursul îndelungatului proces istoric legat de înfăptuirea Unirii, un rol de seamă l-au avut și românii bănățeni, ale căror aspirații spre libertate și unitate națională au fost mereu vii și active. Așa se face că Unirea Principatelor a determinat un puternic ecou în conștiința înaintașilor din partea de sud-vest a gliei strămoșești. Potrivit constatării lui Al. Papiu-Ilarian, „românii din Transilvania numai la Principate privesc, numai de aici așteaptă semnul, numai de aici își văd scăparea”.

Ideea unității poporului român va lumina de acum înainte toate acțiunile, toate manifestările politice, sociale, culturale, inclusiv bisericești ale populației din Banat aprinzînd noi nădejdi, împrumutînd surplus de încredere în forțele proprii. Sintetizînd năzuințele de unitate nutrite de întregul popor, pictorul bănățean Nicolae Popescu, într-o schiță executată la Oradea, în vederea unei compoziții, sugerează nu numai „Unirea Principatelor Române”, ci și unirea acestora cu cele trei provincii înfeudate imperiului habsburgic, Banatul, Bucovina și Ardealul. Sînt semnificative inscripțiile introduse de artist în această schiță: „Unire eternă”, „Acestea sînt le punem la un loc toate”. Iosif Vulcan va aprecia creația pictorului bănățean pentru că „gîndurile unioniste și pentru că conștiința sa națională nu se limitau la granițele regiunii natale”.

Un alt bănățean, Vincențiu Babeș, într-un articol despre „Misiunea României” scria atunci: „...așteptăm ca România să devină un soare ale cărui raze să încălzească și să lumineze pe toți românii în viitor”.

Evenimentul din 24 ianuarie 1859 a polarizat nădejile românilor din Banat spre România, patria mamă, și a determinat o atmosferă de puternică eferescență. Recunoscînd starea de spirit a populației, guvernul vremii (generalul Coronini) în ordinul transmis la 12 iulie 1859 Regimentului 13 din Caransebeș precizau: „Asemănarea originii, limbii și religiei fac o parte a populației austriece receptivă pentru ideile propagate în Principate... Este de cea mai mare importanță să se reducă la minimum posibil contactele între supușii Austriei cu locuitorii Moldovei și Valahiei.”

Atras de Țară, înflăcăratul poet și publicist bănățean Iulian Grozescu trece granița și se duce la București în anul 1861 de unde se va întoarce abia peste un an. Iată cum descrie el emoția ce l-a copleșit atunci: „Am trecut granițele afurisite ce despărta pe frații de un sînge și de-o mamă; eram pe pămîntul României”.

Unirea Principatelor a pătruns atît de adînc în conștiința românilor bănățeni, încît ei vor sărbători anual ziua de 24 ianuarie. O amploare deosebită au luat manifestațiile închinare ei în 1864 și 1869, cînd se împlineau 5, respectiv 10 ani de la Unire. Au luat parte alături de mulți tineri, toți fruntașii vieții politice din Banat: Vincențiu Babeș, frații Mocioni, Emanuil Gojdu, Iulian Grozescu, Ion Ioviță și alții. Pe lîngă cîntece populare s-au intonat nelipsitele „Deșteaptă-te române” și „Marșul lui Mihai Eroul” a căror ascultare, nota un cronicar, „a făcut a bate mai iute inimile și a tresări sîngele în venele române”.

(Continuare în pag. a 3-a)

† NICOLAE
Mitropolitul Banatului

120 DE ANI DE LA UNIREA PRINCIPATELOR ROMÂNE

CALENDAR DE INIMĂ

Ianuarie

1859: Anul Înțelepciunii

Anului 1859 i se pot da multe nume, multe metafore dorind să se întrecă în cinstea de a spune cât mai frumos că visul Unirii Principatelor Române s-a împlinit. Dintre toate, dacă aș fi eu arbitru, *Anul Înțelepciunii* ar câștiga competiția, pentru că mai ales această virtute românească și-a atins atunci una din culmile ei creatoare de istorie, într-un efort unit și convergent, dincolo și dincoace de Milcov. Visul era multiseclar; conștiința unității de neam, convingerea că toți românii de pretutindeni „de la Râm ne tragem și dintr-o fîntînă curăm”, era unanimă; voința și dorința de unire era dintr-o dată tînderea firească a tuturor.

Ziua de 24 ianuarie a fost ziua supremei înțelepciuni românești: alegerea în Țara Românească a aceluiași domn ales la 5 ianuarie în Țara Moldovei.

Arhimandritul Iosafat Snagoveanu, pașoptist, aflat pe atunci la Paris, căutor de altfel al bisericii românești din capitala Franței, numea această înțeleaptă dublă alegere: „un act fără exemplu în istoria lumii”.

La aceasta nu se gîndiseră marile puteri. Spre norocul nostru. Că, cine știe, ar fi inventat, cu bunăvoință, cum că așa ceva nu se poate! Dar românii s-au gîndit, cum fac ei adesea în ceasurile lor de mare cumpănă, cînd li se cer decizii de viață și de moarte. Cu geniul lor pentru soluțiile simple și directe, de bun simț și de curaj, au găsit soluția prin excelență și tocmai de aceea neașteptată și surprinzătoare pentru mințile sofisticate, reci și rele ale altora: același Domn la Iași și la București.

Nemăipomenită iscusință! Istetism românească demnă de legendă peste veac.

Biserica a fost, în ambele Principate, din primele zile ale chemării la opțiune, de partea poporului, de partea unirii pentru că preoții, așa cum scria în epocă un ziarist străin, A. Ubicini, „cu toată funcțiunea lor sacră, împărtășesc același fel de viață și de muncă la fel cu țărani; sînt strîns legați de pămîntul pe care îl cultivă cu minile lor; lipsiți de fanatism și plini de acea omenie a caracterului, proprie rasei românești, ei personifică în ei întreaga națiune, cu suferințele și cu aspirațiile sale. Pentru ei, ideea patriotică nu este deloc diferită de cea religioasă, tot așa cum interesul lor se identifică cu acela al poporului din care fac parte. Astfel, influența lor în țară este considerabilă. În același timp preot, învățător, magistrat, „popa” mîngîie, învață, pacifică și, cînd țara se află în mare pericol, cînd întreaga națiune se ridică să-și apere pămîntul și drepturile, el poate fi găsit în picioare în primele rînduri, ținînd Evanghelia într-o mînă și sabia în cealaltă”.

Și ziarul „Daily News” nota la 18 iulie 1857, că clerul român „s-a declarat în favoarea unirii, iar Mitropolitul Moldovei, care pînă atunci s-a ținut departe de politică, acum și-a manifestat cu hotărîre simpatiile sale pentru unitatea națională”.

E bine ca la o aniversare ca aceasta, la 120 de ani rotunzi de la eveniment, să ne amintim cel puțin de cîțiva dintre clericii care

(Continuare în pag. 4-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Episcop

HORA UNIRII

Scriind-o, Alecsandri trebuie să fi fost tot atît de inspirat precum fusese Rouget de Lisle cînd a compus, într-o singură noapte, *Marsilieza*. E vorba de acel fel de inspirație năpraznică, porunci-toare și posesivă, care zguduie sufletul artistului și-i descătușează, dintr-odată, energiile latente; ele țînesc atunci din el ca izvoarele dintr-un munte în cutremur. Poetul era el însuși un luptător al Unirii Principatelor, în primele rînduri și pe cele mai grele baricade, vibra de entuziasm mulțimilor și cu atîta convingere încît, în anul 1856, cînd a așternut poemul pe hîrtie și l-a publicat, el considera Unirea ca pe un fapt deja împlinit. Și era, într-adevăr, Unirea un fapt împlinit, cel puțin la măsura conștiinței poporului, căruia i-au trebuit doar un Miron Costin și un Constantin Stolnicul Cantacuzino spre a-și rosti credința în obîrșia comună. Accidentul că pe Milcov era un hotar și că între cele două țări se întîmplaseră uneori și războaie nu spunea mare lucru. La o scară mai mică, într-un simplu cătun se puteau petrece lupte înverșunate pentru o bucată de pămînt, pentru o față răpîtă de la părinți sau chiar pentru o mîndrie rănită, fără ca prin aceasta să se fi alterat conștiința comunitară a unei obști ce se simțea înrudită și prin dragoste, și prin dușmănie. Poporul din ambele laturi ale Milcovului știa de veacuri că el vorbește aceeași limbă, că se închină aceluiași Dumnezeu și că odată și odată va trebui să viețuiască în hotarele aceleiași țări. Șovăielile lui Moș Ioan Roată din snoava lui Creangă nu trădau altceva decît superba, șiretenie a țăranelor care vrea numai să știe ce și cum gîndesc și alții, acum, despre ceea ce el gîndește de o mie de ani.

Poeziile bardului de la Mircești nu au fost nicînd prea elaborate, și nici aceasta nu se resimte de truda atelierului. În

vers popular, cu destule locuri comune și abundență de rime ieftine, ea curge de-a dreptul din sentiment și calcă exact acolo unde știe că trezește emoția. Din familia, mai largă, a poeziei patriotice, *Hora Unirii* este în fapt o poezie politică, a momentului, imperativă și mobilizatoare, așa cum cu un deceniu mai înainte fusese aceea a lui Andrei Mureșanu. Dacă însă „*Deșteaptă-te, Române*” putea deveni cîntec și, cel mult, marșul unor pași grei, apăsați, bolovănoși, rostogoliți din stîncă lui Horia, poemul lui Alecsandri era menit să devină cîntec și horă, cea horă solară a neamului românesc, cercul închis în mișcare, fără început și fără sfîrșit, sprijinit pe tălpi și palme omenesti, multicolor și unitar, în care fiecare ins se află la o egală depărtare — sau apropiere — de un punct numit centru. Hora, ca joc, este ea însăși un poem al dăinuirii și unității noastre milenare. Chemați să se prindă în ea, nici românii de „aici” și nici cei de „dincolo” nu trebuiau să o învețe atunci; ei o știau de la începutul lumii.

Ca orice poezie politică, a unei anume vremi istorice, poemul lui Alecsandri îi chema la Unire numai pe moldovean și muntean. Doi erau cei ce făceau puterea, două erau trunchiurile bradului și doi erau ochii aceleiași lumini...

În acest timp, și cu mult înainte, cel de al treilea român, de dincolo de Carpați, își trăia și el o Horă a lui, tăcută și puternică, aceea a mîntuitorului cu povîrnișuri aspre, care-l învățaseră că dansul acesta se face numai cu fața către inima cercului, așa cum îl învățase, mai de departe și tot dintr-ale lui, roata apelor mari. La Rod, deasupra Săliștei, există și astăzi un drum care urcă din plaiuri și pătrunde pînă în miezul satului, ca un soț al cîmpurilor deschise. Se cheamă Drumul Dorului. Așa se cheamă din vremuri imemo-

riale. Pe el se întorceau ciobanii, primăvara, de la iernat, și de-a lungul lui se așterneau ochii nevastărilor și copiilor lor, să vadă turmele mișcîndu-se la deal. Și tot pe el plecau ciobanii, toamna, să-și hrănească oile pe sub roata apelor mari și întotdeauna plecau ca să se întoarcă și se întorceau ca să plece și iar să se întoarcă, pe acel drum de pămînt care nu se chema nici Valul lui Traian, nici Brazda lui Novac, ci Drumul Dorului, mai mult nume decît drum, un nume care nu ar trebui să dispară, chiar dacă și Rodului îi va fi dat să se urbanizeze, căci numele acesta, ca multe altele, face parte din arheologia noastră spirituală și el s-ar putea dovedi mai puternic decît scripturile de pe pietre și bani. Asemenea Drumuri ale Dorului, numite sau nenumite, trebuie să aușeruit pe toată spinarea mîntuitorilor, cu pașii lor înainte și îndărăt, și pe ele s-a prins, de-a lungul veacurilor, marea Horă a Unirii noastre naționale, cu ochii și năzuințele îndreptate spre Alba Iulia lui 1918, pe care Alecsandri încă nu putea să o vadă la timpul său.

Minunatul 1 Decembrie nu și-a avut o Horă anume a lui. Avusesse, în schimb, roata lui Horia. S-a jucat tot a lui Alecsandri, ale cărei cuvinte se dovedeau acum neînlesnitoare pentru cuprinderea aceluia ceas. Era, oricum, o împlinire. Dar dincolo de ea și deasupra ei, așa cum îngerii își celebrează cereasca liturgie în același timp cu preoții de pe pămînt, Drumurile Dorului continuau să-și dea mîna cu mîna, în Hora noastră mai înaltă și poate mai adevărată. Căci cea de jos s-a mai putut sparge uneori, pentru răutatea și păcatele oamenilor, dar cea de sus, de pe cununa Țării, nu este veșnică, întru veșnicia dreptății noastre.

Valeriu Anania

Unirea Principatelor Române

(Continuare din pag. 1)

Gheorghe, arată că „unirea și frăția sînt voința lui Dumnezeu”, piatră de temelie a țării.

Infruntînd fără cruțare adversarii Unirii, învățatul arhimandrit Neofit Scriban scria în 1856, între altele: „prin unire lucrurile mici cresc, iar prin neunire se dăpăună... numai națiile care s-au unit, acelea au crescut și s-au fericit”. În catedrala episcopală din Huși se făceau auzite predicile vibrante ale Arhimandritului Melchisedec, episcopul de mai tîrziu al Romanului, luptător dîr pentru Unire, argumentînd logic binefacerile Unirii: „Unirea este principiul progresului către care țîntește omenirea... nu vrem să mai fim în desbinare, vrem să dăm mîna cu frații noștri, ca toți cu o gură și cu o inimă să mărim pe Dumnezeu și să lucrăm mîntuirea patriei noastre”. Șirul unor asemenea prețioase mărturii dau la iveală în chip grăitor marile adevăr, că toate dobîndirile de ordin social, cultural și economic, au fost posibile de îndeplinit datorită eforturilor îndelungate și statornic depuse de toți fiii patriei noastre. Aceștia sînt adevărații ctitori și făuritori ai răsănătoarelor acte istorice din viața poporului nostru.

Distinse personalități din viața Bisericii moldovene au fost alese în istoricul divan care avea să hotărască mai întîi asupra unirii celor două principate. Preoți, arhimandrii, arhierii, avînd în mijlocul lor pe mitropolitul Moldovei, Sofronie Miclescu, străluciau mai ales

prin dragoste de țară și ardeau de dorința de a vedea împlinită Unirea. În acest sens au răsunat cuvintele mitropolitului Sofronie, la deschiderea divanului, în ziua de 22 septembrie 1857, cînd a spus: „Românii din zilele noastre sînt toți egali: ei au aceeași origine, același sînge, aceeași patrie, aceeași victorie, aceeași religie, același Dumnezeu”. Iar în ziua de 7 octombrie 1857, punîndu-și semnătura pe actul Unirii, mitropolitul a adăugat: „Unde-i turma, acolo-i și păstorul”. Același duh de solidaritate a stăpînit sufletele tuturor fiilor Moldovei și în timpul alegerilor pentru deputați în Adunarea Națională a Moldovei, care la 5 ianuarie 1859 a ales în tronul de domnitor al Moldovei pe colonelul Alexandru Ioan Cuza. Din nou, mitropolitul Moldovei exprimă cu entuziasm bucuria generală pentru actul istoric al alegerii, bucurie cu adevărat pascală: „Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim întru-dînsa... acum cînd mila lui Dumnezeu s-a pogorît peste țara aceasta ca ploaia pe pămînt... am cîștigat iar drepturile noastre. Zic dar cu prorocul: „Că aceasta este schimbarea dreptei Celui Prea Înalt; și precum anul trecut am spus că unde este turma, acolo va fi și păstorul, iarăși repet și împreună cu toată Adunarea notez și subscriu pentru dl. Col. Alexandru Cuza, pentru domnul stăpînitor al Moldovei”.

La solemnitatea din catedrala mitropolitană au fost auzite cuvintele

de înaltă simțire patriotică ale luptătorului neclintit pentru unire, Arhimandritul Neofit Scriban: „Stîndardul sub care stați este stîndardul nației române; pe acest stîndard este scris cu litere mari, fapte mari: credința română Unirea. Biserica binecuvîntează stîndardul unei asemenea credințe... Credința nației române nu a fost, nu este și nu va fi decît unirea Țărilor Române într-un singur stat, singura ancoră a mîntuirii sale, singurul port în care poate scăpa corabia sa de furtuna valurilor ce o împresoară”. Simțite și înaripate pentru că erau adînc trăite, aceste cuvinte au rămas cu strălucirea sentimentelor patriotice, păstrate cu aceeași putere și prospețime de noi toți.

Cei 120 de ani au adăugat lupte, frămîntări, sacrificii pe drumul dezvoltării poporului nostru către alte mărețe împliniri. Idealul Unirii mici, atins în 24 ianuarie 1859, a deschis orizontul celorlalte istorice împliniri. Ecoul larg, prelungit, pe aria europeană, a atras atenția asupra vredniciei poporului român, a prezenței lui în rîndul celorlalte popoare de pe continent. Căldura cu care actul Unirii Principatelor a fost întîmpinat pe întinsele plaiuri românești din Transilvania și Banat, avea să încălzească inimile tuturor fiilor acestor ținuturi în lupta de făurire a unirii celei Mari, de la 1 decembrie 1918. Simțămintele noastre de cinstire, cuvenită tuturor făuritorilor Unirii românilor, se cuvine să fie însoțite de hotărîrile neclintite de a stăruie în hărnicie, alături de toți fiii patriei, pentru

belșug și bunăstare, pentru înflorirea scumpei noastre țări. În toate acestea să strălucească lumina unității în cuget și în simțiri, care a că-

lăuzit pașii strămoșilor noștri spre victorii și care este chezașia scumpă a viitorului țării noastre, liberă, înfloritoare și suverană.

HORA UNIRII

Allegretto

Versurile de Vasile Alexandri

Hai să dăm mî-nă cu mî-nă Ce-i cu i-ni-mă ro-mî-nă, Să-n-vîr-tim ho-ra fră-ți-ei Pe pă-mînt-tul Ro-mă-ni-ei! Iar-ba rea din hol-de pia-ră! Pia-ră dus-mă-nii din ță-ră, în-tre noi să nu mai fi-e De-cît flori și or-mo-hi-e!

Măi muntene, măi vecine,
Vino să te prînz cu mine
Și la viață cu unire,
Și la moarte cu-nfrățire!
Unde-i unul, nu-i putere
La nevoi și la durere.
Unde-s doi, puterea crește
Și dușmanul nu sporește!
Amîndoi sîntem de-o mamă,
De-o făptură și de-o samă,
Ca doi brazi într-o tulpină,
Ca doi ochi într-o lumină.

Amîndoi avem un nume,
Amîndoi o soartă-n lume.
Eu și-s frate, tu mi-ești frate,
În noi doi un suflet bate!
Vin' la Milcov cu grăbire
Să-l secăm dintr-o sorbire
Ca să treacă drumul mare
Peste-a noastre vechi hotare,
Și să vadă sfîntul soare,
Într-o zi de sărbătoare,
Hora noastră cea frățească
Pe cîmpia românească!

120 DE ANI DE LA UNIREA PRINCIPATELOR ROMÂNE

UNIREA PRINCIPATELOR ÎN PAGINILE TELEGRAFULUI ROMÂN

Alegerea colonelului
Alexandru Ioan Cuza
ca Domn al Moldovei

„Astăzi, după ce ascultă Adunarea electivă Sf. Liturghie în Biserica Sf. Nicolae, merse în sala ședinței... Ședința se începu la 11 ore. Mitropolitul și vicepreședintele președau la masa de președinție... La citirea numelui fiecărui deputat se prezentă unul cite unul înaintea mesei președintelui, unde punând mîna pe Evanghelie și cu alta ținînd Sf. cruce jura a alege pe principele de bună voie și fără nici un interes. După ceremonia aceasta se prezentă iarăși fieștecare dintre cei 48 de deputați, fiind chemați pe nume unul cite unul, înaintea președintelui și fieștecare dechiară cu glas înalt: „Eu aleg pe colonelul Alexandru Cuza de Principe guvernatoriu al Moldovei”. Și așa colonelul Alexandru Cuza s-au denumit cu învoirea tuturor deputaților de Principe guvernatoriu al Moldovei.

După aceasta, se adresa mitropolitul către nou alesul cu cuvintele: „Serenitatea Ta” și gratulîndu-l îl prezentă Adunării ca pe noul Principe, care nu mai înceta a-și exprima bucuria prin vivatele cele nenumărate. Într-aceea, tunurile și clopotele dădeau și poporului de știre că principele cel nou e ales.

Principele Alexandru Cuza se sui acum pe tribună și jură pre Evanghelie că va sustine constituțiunea și și va guverna spre salutaie și binele națiunii și a Principatelor unite...

Conduc de mitropolit și de Adunare, trecu Principele prin un spăler de adiuțanți principești la sala de tron și se sui pe tronul găit...

După ce primi Principele și gratulările consulilor, se arată apoi poporului adunat în număr mare înaintea curții principești, care erupse în strigări de vivate și ura!

(Extras din Telegraful Român nr. 4/22 ianuarie 1859)

TELEGRAFUL ROMÂN.

PRINCIPATELE DUNĂRENE. Despre modul ce au urmat cu ocaziunea alegerii Domnitorului în România, producem aci un articol din „Naționalul” după Gazeta Transilvaniei.

„București, 24 ianuarie. ALEXANDRU I Ioan Cuza, Domnul Moldovei, este și Domnul României, proclamat în unanimitate de adunarea generală a României la 24 ianuarie la 7 oare seara.”

(Extras „Telegraful Român” nr. 6 din 5 februarie 1859)

PRINCIPATELE DUNĂRENE. Iași 2 febr. Deputația Adunării electiv de peste Milcov s-au prezentat oficial înălțimei sale Domnului Alexandru Ioan I (după cum atinserăm într-o corespondință din Nr-ul tr.).

Pre Sf. sa Episcopul Argeșului au rostit următoarele:

Pre Înălțate Doamne! „Teara Românească” cea țeară soră a Moldovei au atras binecuvîntarea cerului, înșuflînd pe toți fiii săi ca să vă aleagă Domn, Atotputernicul să vă deie ani mulți și fericiri, pentru ca aceste țări care fiind despărțite au suferit atite nenorociri să se bucure fiind într-unite, de o viață fericită sub oblăduirea Măriei Tale!

Adunarea generală a țerei Românești ne-au însercinat a depune în mîinile Măriei Tale acest act, prin care sînteți alesul ei; noi sîntem fericiti a vi-l aduce, însoțiți cu aclamă-

rile poporului român și cu binecuvîntarea cerului! Să trăiești Măria Ta! și Dumnezeu să binecuvînteze țerile creștine Moldova și Țeara Românească!”

(Extras „Telegraful Român” nr. 8 din 19 februarie 1859)

PRINCIPATELE DUNĂRENE. Iași 5/17 ianuarie, 6 oare, 5 minute după amiază.

Unioniștii au învins. Alexandru Cuza, hatmanul provisoriu, s-au ales de Principe cu 48 de voturi și au jurat pe constituțiune. Mitropolitul și autoritățile îi aduseră omagiul și Caimacamia au predat guvernul. Salve de tunuri, ceremonii, paradii militare și iluminățiune.

(Extras „Telegraful Român” nr. 3 din 15 ianuarie 1859)

„Mesagiul Domnului către Adunarea generală.

Domnilor Deputați ai Țării Românești!

Actul de înalt patriotism care a întrunit în unanimitate asupra mea voturile Adunării Domnii voastre este demn de admirarea lumii. El este și va fi în ochii istoriei mai mult decît înălțarea pe tron a unui om devotat cauzei naționale; el este trîmful unui

principu mîntuitor și înălțarea unei lumi întregi! Onoare Domnii Voastre, Domnilor reprezentanți ai țărilor românești căci ați știut a realiza dorința cea mai vie a nației române: unirea tronurilor românești.”

(Extras „Telegraful Român” nr. 9 din 26 februarie 1859)

Telegrama adresată lui Alexandru Ioan Cuza de către mitropolitul Țării Românești, după alegerea sa la București.

„Înălțimei Sale Prințului Alexandru Ioan I Cuza, Domnul Moldovei și alu Țării Românești.

Prea Înălțate Doamne!

Adunarea electivă a Principatului Țării Românești deschizîndu-se la 22 ale corentei luni și dupe verificarea mandatelor deputaților, constituîndu-se eri 24 ale acestei luni în deplină legalitate, s-a privit datorita a începe lucrările sale de la alegerea Domnului care este înția operație ce i se prescrie de convenție. Aflîndu-să dar eri în număr de șizeci și patru deputați din șizezeci și șapte, adică peste trei părți cerute de lege, a procedat la alegere și numele Înălțimei Voastre a eșit din urnă cu unanimitatea tutulor voturilor, în aclamațiile entusiaste ale camerei, a numerosului auditoru ce asista în tribuna ce i se otărise și a popoului care coprinse dealul și curtea Mitropoliei.

(Extras „Telegraful Român” nr. 7 din 12 februarie 1859)

Alexandru I Ioan Cuza,
Domnul Moldovei, este și
Domnul Munteniei

„După apelul nominal, se ceru ca adunarea să se constituie în secret, spre a se face o propunere oficială. Adunarea, cu președintele său și părinții episcopi, se retrase în altă cameră și se constituie secret. Acolo D. B. Boerescu luă cuvîntul și ținu cam acest cuvînt:

„Pentru ce sîntem împărțiți în două cîmpuri? Pentru ce ne numim și noi și voi? Au nu sîntem toți români? Au nu avem toți aceeași patrie? Au nu sîntem fiii aceleiași mame? Pentru ce să zicem noi și voi? Dece să nu zicem noi români? Nu avem toți aceeași amoare, nu simțim toți aceleași simțăminte pentru muma noastră comună?... ”

Să ne unim dar asupra principului, asupra acestui mare princip ce are să reînvieze naționalitatea noastră! Să ne dăm mîna ca frați, că avem să mai trăim cîțiva ani și copii și strănepoții noștri au să moștenească un viitor glorios creat de noi!

A ne uni asupra principului este a ne uni și asupra persoanei ce reprezintă acest princip. Această persoană este Alexandru Ioan Cuza, domnul Moldovei!

Să ne unim ca frați asupra acestui nume și posteritatea ne va binecuvînta, țara ne va întinde mîinile și conștiința noastră va fi împăcată că ne-am împlinit cu religiozitate o datorie sfîntă.”

Încă acest cuvînt nu se sfîrșise și lacrimile curgeau mai din toți ochii... Tot auditoriul plîngea... Prințul Cuza, strigară toți; jurăm a susține pe Cuza!

E. C. Părintele mitropolit aridică mîinile înaintea icoanei Sfintei Treimi și cu ochii plini de lacrimi, cu o voce tremurîndă, zice: Doamne, Dumnezeu părinților noștri, aruncă-ți privirea Ta asupra inimilor noastre și nu slăbi curajul fiilor Tai! Unește-i pe toți într-o cugetare și într-o simțire, și fă ca inimile tuturor să aibă aceeași simțire, și fă ca inimile tuturor să aibă aceeași bătaie pentru țara lor. Principele Cuza este unsul Tău între noi și pentru dînsul jurăm toți că-l vom susține.

„Jurăm, jurăm! strigară toți cu mîinile aridicate către cer. Și toți mandatarii nației... se îmbrățișară cu căldură, cu lacrimile în ochi, ca niște adevărați frați...”

„Să trăiască Domnul nostru Alexandru Ioan Cuza!” mai strigară toți și apoi împreună trecură în sala dezbaterilor... Apoi părintele mitropolit, cu crucea în mîna, făcu jurămîntul obișnuit la alegerea Domnului. Toți deputații repetară acel jurămînt. După aceea se chemă fiecare, după ordinea alfabetică, sărutară crucea și Evanghelia, jură din nou și primi buletinul spre a-și scrie candidatul său...

Secretarii deschiseră urna de vot; fiecare vot se ceti tare; și la sfîrșit se aflară 64 de voturi, adică unanimitatea completă pentru Al. I. Cuza.

E. S. Părintele Mitropolit la 7 ore seara îl proclamă Domn al țării față cu DD. reprezentanți ai puterilor străine, față cu un numeros public, față cu un popor de peste 30 de mii de oameni, care umplea curtea și tot dealul mitropoliei.

Bande de muzică intonară imnul, clopotele sunau cu toată puterea, mii de torțe se aprinseră deodată și mii de strigate repetau: „să trăiască Domnul nostru Cuza!”

(Extras din Telegraful Român nr. 6/5 februarie 1859)

Din cuvîntul
arhimandritului
Neofit Scriban
adresat deputaților

„Voi fraților, v-ați adunat aici în biserica lui Ștefan cel Mare. Uitîndu-vă deci la altarul ce el l-a ridicat Dumnezeu părinților noștri, cred că prin aceasta însuși puteți ca să vă pătrundeți de toate dorințele acestui mare erou al patriei noastre.

Voi ieșind de aici, veți pași la un act mare ce de seculi a fost pierdut pentru noi, voiți să alegeți un succesor acestui mare erou. Deci ca adevărați fii ai săi nu puteți fi decît adevărata expresie a dorințelor lui.

Fie dar ca alesul vostru de astăzi să fie acela pe care îl așteaptă nația română! Fie ca el să vindece ranele ei și să realizeze dorințele ei!

Dumnezeu și lumea vă privește, Biserica vă binecuvîntează, românimea vă așteaptă!”

(Extras din Telegraful Român nr. 5 din 29 ianuarie 1859)

Din cuvîntul adresat
poporului de către
Alexandru Ioan Cuza

„Noi Alexandru Ioan I, cu mila lui Dumnezeu și voința națională, Domnul Moldovei, la toți de față și viitori sănătate!

Voința nației prin legiuitul ei organ, Adunarea electivă, Ne-au ales

Cuvîntarea adresată de M. Kogălniceanu, deputat
de Focșani, în numele adunării electorale a Moldovei

„Măria Ta!

După una sută cincizeci și patru de ani de dureri și umiliri... Moldova a reintrat în vechiul său drept, consfințit prin capitulațiile sale, dreptul de a-și alege pe capul său, pre Domnul său.

Prin înălțarea Ta pe tronul lui Ștefan cel Mare, s-a reînălțat însăși naționalitatea română. Alegîndu-te de capul său, neamul nostru a voit să împlinească o veche datorie către familia ta, a voit să-i răsplătească singele strămoșilor tăi vărsat pentru libertățile publice. Alegîndu-te pe tine Domn în țara noastră, noi am voit să arătăm lumii aceea ce toată țara dorește: la legi noi, om nou.

O, Doamne! mare și frumoasă îți este misia; constituția din 7(19) august ne însemnează o epocă nouă și

Măria Ta ești chemat să o deschizi! Fii dar omul epoci; fă ca legea să înlocuiască arbitrarul; fă ca legea să fie tare iar Tu, Măria Ta, ca domn fii bun, fii blînd, fii bun mai ales pentru cîți mai toți domnii trecuți au fost nepăsători sau răi...

Fă dar ca domnia tă să fie cu totul de pace și de dreptate...

Fii simplu, Măria Ta, fii bun, fii Domn cetățean; urechia ta fie pururea deschisă la adevăr și închisă la minciună și lingușire.

Porți un frumos și scump nume, numele lui Alexandru cel Bun. Să trăiești dar mulți ani, ca și dînsul; să domnești ca și dînsul.

Să trăiești Măria ta!”

(Extras din Telegraful Român nr. 5/29 ianuarie 1859)

Europa și adevărata și temeinica punere în lucrare a reformelor cerute...

Pentru ca aceste mari reforme să aibă drept rezultat fericirea obștească, Noi sfătuim și îndemnăm pre toți compatrioții Noștri, de orice stare și condiție, ca să uite dezbinările și urele trecute. Numai pacea dintre noi, numai iubirea între fiii aceleiași nații și țări... poate să ne întărească, și așa și guvernămîntul și poporul mîna în mîna, să ridicăm patria noastră...

Misia noastră, deși frumoasă, este mare și foarte grea! Noi nu o vom putea împlini decît dacă vom avea îmbrățișarea sinceră și sprijinul puternic al compatrioților Noștri. Toate zilele vieții Noastre vor fi întrebuinte în chip de a le merita și dobîndi.

Tuturor compatrioților Noștri le trimitem domneasca și frățeasca noastră urare!”

(Extras din Telegraful Român nr. 5 din 29 ianuarie 1859)

120 DE ANI DE LA UNIREA PRINCIPATELOR ROMÂNE

Hora lui Cuza-Vodă

Frunză verde de migdale
De la Milcov mai la vale
Mai la vale și la deal,
Pe ist mal și pe cel mal
S-a întins o horă mare...
Iată și Cuza călare
Care strigă-n gura mare:
„Trageti hora cu-nfocare
Din Carpați și pin' la mare!”
Frunză verde pom rodit,
De când Cuza s-a domnit

Piinele s-au mai dospit,
Ocele s-au mai mărit.
Cuza-Vodă să trăiască
Oștele să le mărească
Pe ciocii să-i umilească.
Țară mindră să-și croiască,
Pe călugări să-i spăsească
Pe clăcași să-i dezrobească
Cu moși să-i dăruiască!

V. Alecsandri

1859: Anul Înțelepciunii

(Continuare din pag. a 2-a)

n-au fost numai un vot în plus pentru unire, ci adevărați tribuni care au înșuflețit poporul pentru unire, au luptat deschis, au dat curaj celor timorați, au scos din adânc de istorie și au propovăduit de pe amvon, ridicând la rang de adevăr dumnezeesc, unitatea de neam, de limbă, de cuget și de simțire, a românilor de pretutindeni, învățând după cuvintele apostolului: un Domn, o credință, o țară.

În Moldova, caimacumul Vogoride, încerca din răspuse să înlăture pe unioniști de pe listele electorale și din Divanul Ad-hoc. El a declanșat o luptă deschisă cu mitropolitul Sofronie Miculescu și cu frații Neofit și Filaret Scriban, toți unioniști de mare autoritate morală și cu influență în mase. S-a mers până într-acolo că Mitropolitul a fost reclamat Patriarhului ecumenic Kiril și Patriarhul, din Fanarul lui Vogoride, i-a scris o scrisoare amenințătoare.

Frații Scriban sînt amîndoi împiedicați să candideze la un loc în Divan. Mitropolitul Sofronie intervine și protestează vehement, aproape riscîndu-și scaunul. I se spune acest lucru de la obraz. El se plînge „Comisiunii Europene” numită de marile puteri să supravegheze alegerile, că guvernul lui Vogoride însuși, îl împiedică pe el și pe ceilalți episcopi să-și exercite funcțiunile, în așa fel încît clerul nu-și poate alege în mod liber delegații la alegeri și candidații în Divan. El scrie Comisiunii o lungă scrisoare, din care desprindem: „Domnii moldoveni, atît cei din vechime, cît și cei de după Regulamentul organic, s-au simțit întotdeauna onorați să se considere fiii duhovnicești ai Mitropolitului, și n-a lipsit niciodată la ei exemplul respectului și al venerației pentru arhiepiscopul lor”. Numai Vogoride îl supune la „ofense și persecuții zilnice”, voind să-i ia chiar președinția Divanului Ad-hoc. Și aceasta numai din cauză că nu influențează pe preoți și pe stareți „în sensul antiunionist”, și „nu-i elimină din liste pe preoții ale căror sentimente unioniste sînt în general cunoscute”.

Se plînge că în „Journal de Constantinople” nr. 806/1857, se publică o corespondență plină de calomnii împotriva sa și cu toate că în vechile capitulații și în Tratatul de la Paris i se fixează Arhiepiscopului o poziție deosebită în Stat, totuși Constantinopolul tolerează asemenea infamii. „Onorata Co-

misie să ia aminte că dacă noi, Mitropolitul țării, episcop în funcțiune de treizeci și doi de ani, la vîrsta înaintată la care sîntem, ne aflăm insultat și persecutat de guvern, ce iluzii ne mai putem face asupra libertății alegerilor și asupra liberei exprimări a voturilor în Divanul ad-hoc”.

El cere Comisiunii să intervină, să-și exercite drepturile și să garanteze libertatea promisă.

Unioniștii din Moldova îi vor scrie lui Sofronie Miculescu la 10 (22) aprilie 1857, o scrisoare în care îi vor lăuda „exemplul de virtute, de bunătate și de amor către patrie”. Ei proclamau acolo că „autonomia și întrunirea țării noastre cu frații de peste Milcov, sînt două condiții de la care atîrnă fericirea noastră și tot viitorul nostru politic”.

Multe alte nume de clerici am putea adăuga încă, printre care n-ar lipsi cel al episcopului Calinic Miculescu, Starețul Slatinei, al viitorului episcop de Roman, Melchisedec Ștefănescu, al monahului Sofronie Vîrnăv, al arhimandriților Neofit Arbore și Iosafat Snagoveanu, și alții, și alții. Iată de pildă ce spunea, la 5 ianuarie 1859, în catedrala din Iași, Neofit Scriban: „Credința nației române, nu a fost, nu este și nu va fi, decît unirea Românilor într-un singur stat, singura ancoră a mîntuirii sale, singurul port în care poate scăpa corabia sa națională de furtuna valurilor ce o împresoară”.

Mitropolitul Sofronie a avut bucuria să-și vadă lupta încununată de succes. El a prezidat la 5 ianuarie 1859 Divanul ad-hoc din Iași și el, ca președinte, a rostit cel din urmă numele lui Alexandru Ioan Cuza, pe care apoi, cu unanimitatea voturilor, l-a proclamat Domn al Moldovei.

În Țara Românească același rol a revenit Mitropolitului Nifon și episcopilor de Rîmnice și de Buzău, dar și ei, ca și cei din Moldova, au fost încurajați la rîndul lor de poporul care aștepta unirea ca pe singura soluție posibilă. Iată de pildă ce scria Comitetul electoral din Craiova, către episcopul de Rîmnice, la 29 aprilie/11 mai 1857: „Noi cunoaștem misiunea străbunilor noștri: Ei n-aveau nimic mai sînt și mai prețios decît legea și patria. Cînd ziceau ei: „pentru lege și pentru țară”, tot Românul dorea a fi un martir, tot românul era un erou! Altarele și vetrele le-am primit pe-

În toate așezările românești din Transilvania anilor 1858—1859 principalele surse de informare asupra evenimentelor din preajma și din timpul Unirii Principatelor Române au fost gazetele „Telegraful Român” și „Gazeta Transilvaniei”. Cel puțin cite un număr din fiecare ajungea pînă și în cel mai mărunt sat. În cele mai mari, cu mai mulți intelectuali sau știutori de carte, ajungeau — firesc — cite trei, cinci și uneori chiar zece exemplare. Fiecare preot ortodox era normal să fie abonată la „Telegraful Român”, știind că paginile gazetei oglindeau spiritul și îndrumarea asprului ierarh și prestigiosului conducător național al românilor din Transilvania, episcopul de vrednică amintire Andrei Șaguna.

În memoria țaranilor români era viu încă entuziasmul de pe Cîmpia Libertății. Desfășurarea revoluției de la 1848—1849 îndolise adînc satele românești. Cele peste 10 000 de victime și grelele pierderi de bunuri materiale, în loc să le aducă satisfacerea doleanțelor înscrise la Blaj și purtate de Șaguna la Viena, n-au găsit nici un ecou la noul Habsburg ridicat pe tronul imperial, Franz Josef. Dimpotrivă, întronind guvernarea absolutistă, el a interzis orice activitate politică sau națională, considerînd ilegală și aspru condamnată pînă și amintirea doleanțelor sau sacrificiilor din timpul revoluției. Adînc înșelată, românii transilvăneni au înțeles că nu mai pot aștepta nimic de la nimeni, decît de la frații de peste munți. Dacă apariția unui nou Mihai Viteazul fusese o permanență a viselor lor, acum această nădejde devine înfrigurare, tensiune, devine o adevărată stare febrilă a opiniei publice românești. Cunoașterea cît mai detaliată a evenimentelor care se desfășurau peste munți a ajuns o nevoie vitală, un oxigen zilnic pentru fiecare român din Transilvania. Era în primul rînd de datorie preoților să satisfacă această sete de cunoaștere națională.

Spre cîntecul lor au făcut-o de cite ori au avut prilejul. Mărturie ale vremii ne confirmă că au făcut-o adesea din amvon, dar de cele mai multe ori în convorbiri cu grupuri de țărani sau în restrînse întruniri serale de tipul sezătorilor, dar fără furci și fără jocuri ale tineretului. Participau la ele bărbați și desfășurarea se rezuma la citirea de către preot și la comentarea știrilor din „Telegraful Român” despre alegerea lui Cuza la Iași și apoi la București. Fiecare participant devenea un colportor al noilor știri și satele românești din Transilvania așteptau noutățile următoare cu sufletul la gură. Va fi Cuza noul Mihai Viteazul? Aceste lui — în special desființarea robiei și împrăștierea — îndreptăteau nu numai nădejile într-un-

celtuite cu scump sîngele lor”. De altfel, episcopul Rîmniceului dăduse de citeva zile înainte o circulară tuturor preoților și credincioșilor săi, să se roage „pentru unirea Românilor într-o singură voință și cuget ca să ceară pe cale legiuită viața patriei lor”.

Mitropolitul Nifon a prezidat la 24 ianuarie 1859 „Adunarea electivă” de la București. Lui i-a revenit cîntecul deosebit de a proclama „ales în unanimitate, prin vot secret”, ca domn al Țării Românești, pe „Domnul actual al Moldovei, Alexandru Ioan Cuza”, cum spune Procesul Verbal al zilei și tot el a semnat telegrama trimisă Domnitorului la Iași, pe care o încheia cu: „Obștească adunare salută cu respect și amor pe Domnul său, și-L invită să ia cîrma Țării”.

Unirea era astfel făcută. Ultimul cuvînt se spusese. Își dăduseră mîna cu mîna cei cu inima română, și inima care bătuse pînă atunci în două trupuri, bătea acum într-unul singur, România.

În aceeași zi, la Iași, arhimandritul Neofit Scriban rostea o „Salutare României în 24 ianuarie

reîntregitor național, ci și într-un restaurator al dreptății sociale.

Așa se explică de ce Alexandru Ioan Cuza s-a bucurat de o atît de largă popularitate în Transilvania, mai largă — cum s-a scris — chiar decît peste munți.

Un asemenea ciclu de întruniri-sezători a avut loc și la Sibiu, desigur, la alt nivel. Este semnificativ un act secret din arhiva Ministerului de Interne austriac, act publicat de Mihail Popescu într-o colecție din 1929. Agentul siguranței austriece informa ministerul că în ziua de 7 februarie 1859 a avut loc la Sibiu în cartierul Josefstadt (pe Groapă) o întrunire confidențială de intelectuali „valahi” din oraș, întrunire restrînsă condusă chiar de episcopul Andrei Șaguna. După informațiile agentului aici s-ar fi făcut unele comunicări strict secrete din care rezultă că în curînd și Transilvania se va atașa Principatelor Unite, reconstituindu-se străvechea Dacie. Data indicată fiind după stil nou, însemnează că întrunirea secretă de la Sibiu a avut loc la două zile după alegerea lui Al. I. Cuza ca domn al Țării Românești.

Marile așezări românești de tip pastoral transhumant din Mărginimea Sibiului au trăit cu mult mai multă intensitate evenimentele cruciale de peste munți. Preoții din Rășinari, Săliște, Poiana, Sibiul, Vale, Galeș etc. erau în contact aproape zilnic cu episcopul Andrei Șaguna și cu alți intelectuali din Sibiu. Ei utilizau amvonul ori de cite ori puteau, ca să informeze credincioșii asupra desfășurării de peste munți. Un Sava Popovici-Barcianu de la Rășinari, intim al lui Șaguna, cunoștea și transmitea credincioșilor o serie de alte amănunte decît cele publicate în ziare. Fiind și director al școlii locale, tocmai în acest an, 1859, el este înălțat de guvern pentru că „învățătorii întrebunțează cărți de școală neaprobate” și că „în istorie și geografie nutresc tendințe ultranaționale”. Înțelegem care puteau fi aceste „tendințe”. A înțeles și episcopul Șaguna, reușind ca după repetate intervenții să obțină anularea măsurii. A recomandat însă ca acțiunea de informare a locuitorilor să fie intensificată, dar pe grupuri restrînse de oameni, în acele întruniri-sezători serale sau pe ulițe.

În aceste așezări marginene de pe „fundus regius” care nu cunoscuseră iobăgia — „slobode crăiești sate” — pătrundeau și un număr mai mare de ziare, pentru că în ele știința de carte era mai largă. Încă din sec. XV, preoți, cneji și vătafi locali fuseseră utilizați de sașii sibiieni ca tîlmaci, curieri și reprezentanți ai lor pe lîngă domnii, banii Craiovei sau alți boieri de peste munți. Dacă primele școli sînt

atestate în Mărginime prin sec. XVII, este evident că în tînda bisericilor ele trebuie să fi existat cu cel puțin două secole mai devreme și că unii dintre elevi au putut urma și citeva clase la școlile săsești din Sibiu cu limba de predare latină. Dealtfel, în anualele gimnaziului catolic din Sibiu — precursor al actualului liceu „Gh. Lazăr” — de la sfîrșitul sec. XVII, sînt ușor de recunoscut o serie de nume românești latinizate. Prin urmare știrile din „Telegraful Român” și din „Gazeta Transilvaniei” despre evenimentele de peste munți erau citite și comentate aici în cercuri mult mai largi.

În al treilea rînd transhumanța menținea o legătură strînsă și continuă între Mărginime și Țara Românească. „Nu trecea săptămîna — scrie Dumitru D. Comșa în „Însemnările” sale, menționînd spusele tatălui și bunicului său (manuscris dactilografiat de 522 p., autorul născut în 1878) — să nu pice în sat de la oi unul sau doi și fieștecare avea în șerpar cite 7—8 scrisori date de alți ciobani (aflați în bălțile Dunării sau pe Bărăgan) pentru ai lor de-acasă. Și vorba mergea de la unii la alții, că satul (Săliște) știa bineșor cam cum umblă lucrurile prin Țară”. În special vestea primită cu astfel de scrisori prin februarie 1859 că „ar sta turcii să calce Țara” a creat o nespusă îngrijorare printre oierii margineni. Rugăciunea obișnuită atunci în Mărginime: „Ferește-ne, Doamne, de oaste turcească și de viiturile Dunării” avea la bază împlîriri reale, des repetate, din care mulți oieri își pierduseră turmele, nu de puține ori cu ciobani cu tot, deci cu fii sau gineri de-ai lor. Evenimentele de peste munți erau urmărite deci în satele marginene cu interes sporit. Pentru păstori aceștia nu existau hotare în munți. Trecurile cu turmele în „Țară” prin locuri numai de ei știute, le dădea o temeinică idee de libertate și de unitate națională, cu atît mai mult cu cît ațuia dintre ei se așezau definitiv dincolo, fie întemeind sate noi pe locurile de tîrlire sau pe „slobozii”, fie atașînd cartiere „ungurene” sau „mocănești” celor băștinașe.

Într-o asemenea stare de spirit Cuza a devenit în Mărginime un simbol. Domnul Principatelor Române era așteptat să devină domn al tuturor românilor, să facă o țară mare și puternică de care să se teamă în primul rînd turcii, păgubitorii cei mai nemiloși ai oierilor. Așa se explică cele citeva povestiri care au circulat în Mărginime pînă acum citeva decenii. În ele era vorba de diferite nedreptăți cauzate oierilor margineni de către boieri sau vătășii de-ai lor, nedreptăți pe care Cuza le judeca aspru, luînd întotdeauna partea ciobanilor.

Corneliu Dragoman

1859”, poem de o valoare artistică inegalabilă, imn, doxologie, cîntec și rugăciune, înflăcărare patriotică de mare frumusețe și adîncime, căreia e de mirare că nu i s-a făcut loc în Antologiile celor mai frumoase pagini românești, ce s-au dedicat vreodată Patriei:

„Te salutez, sîntă Românie! te salutez o țară! o, pămînt ce porți comori de virtute și de adevăr! Românie! scumpă Românie!... Frumoașă ai fost și frumoașă ești, scumpă Românie, și strălucită vei să fii. Soarele tău nu va apune, zilele tale nu se vor pleca și tu, mai tîrîră decît aurora, vei sta în orizontul lumii ca să desfătezi, ca să luminezi, ca să susții pe frații tăi...”

Soarele tău a răsărit; mirele tău a venit... A pierit ca fumul toată intristarea, s-au topit vrăjmașii ca ceara la fața luminii tale... rușinoasa noapte de frică au fugit. Negurile cele dese și norii cei posomorîți, cutremurați s-au împrăștiat; căci ora ta bate, ziua ta a sosit. Soarele tău a răsărit și mirele tău a venit”.

Domnitorul Cuza a intrat în legendă ca Ștefan cel Mare, ca Mi-

hai Viteazul, ca Brîncoveanu. El a rămas în amintirea poporului ca om drept, nepărtinitor, frumos, înțelept și prieten al celor de jos. Poate că nici un alt domnitor, din toată istoria românilor, n-a fost mai al țaranilor ca Vodă Cuza. El a fost Domnul tuturor, cum e Dumnezeu, Dumnezeuul tuturor, deasupra și înălăuntrul tuturor claselor și mai cu osebire al celor pe care înaintea lui mulți i-au nesocotit.

A domnit șapte ani, dar amintirea lui a rămas de șaptezeci de ori cite șapte mai vie în sufletul țaranilor, în sufletul poporului, pentru că el, ca și Mihai odinioară, a înfrunghiat Marea Idee, a fost mai mult decît un om, și mai mult decît un Domn, Patria cea una, Țara, aceea despre care vor zice în 1918 transilvănenii: „Vrem să ne unim cu Țara”, Țara care de la Cuza exista.

Alexandru Ioan Cuza, ales în ianuarie 1859, domnitor unic la Iași și București, a împăcat pentru totdeauna conștiința românească, iar actul acestei duble alegeri, conferă generațiilor care l-au săvîrșit, un nemuritor certificat de înțelepciune.

120 DE ANI DE LA UNIREA PRINCIPATELOR ROMÂNE

Din cronica Unirii

Zilele acestea se împlinesc 120 de ani de la unirea Principatelor, eveniment de însemnătate deosebită în istoria poporului nostru. Actul de la 24 ianuarie 1859, prin care Muntenia și Moldova, dînd expresie voinței naționale, s-au unit într-un singur stat, marchează o primă etapă în procesul de formare a statului național român unitar, proces care avea să se încheie la 1 decembrie 1918, prin unirea Transilvaniei cu România.

Problema Unirii Principatelor este pusă, pentru prima dată într-un for internațional, la Conferința de la Viena, din martie 1855. Cu toată opoziția guvernului austriac, chestiunea Unirii Țărilor Române este dezbătută de Congresul de pace de la Paris, din 1856. Deoarece puterile antiunioniste — Austria și Turcia — susțineau că poporul român nu ar fi dorit unirea, Congresul a decis consultarea acestuia. În acest scop, Tratatul de la Paris prevedea constituirea, în ambele Principate, a unor adunări consultative, numite divanuri ad-hoc, alcătuite din delegații aleși din toate stările societății, care să se pronunțe în acest sens. În același timp, la București, s-a instituit o Comisiune europeană, formată din reprezentanți ai celor șapte puteri, cu misiunea de a se informa asupra situației din Principate.

În cursul anilor 1856 și 1857, mișcarea unionistă capătă un caracter organizat și centralizat. În mai 1856 se crează în Moldova societatea „Unirea”, Comitetul Central și apoi Comitetul electoral al Unirii, care conduceau activitatea comitetelor unioniste ce făceau în toate județele. În Muntenia, mișcarea unionistă era, de asemenea, îndrumată de un Comitet Central de acțiune. În consecință, în primele luni ale anului 1857, se ajunge la coordonarea deplină a luptei de către un Comitet Central al Unirii. Acest organ, acționînd prin intermediul ziarului „Steaua Dunării”, al foilor volante, broșurilor și pe cale orală, a făcut cunoscut programul unionist pe cuprinsul întregii țări, fiind însoțit de mase.

După expirarea mandatului celor doi domni, Barbu Știrbei și Grigore Al. Ghica, Poarta a numit caimacamii în Țara Românească pe Alexandru D. Ghica și în Moldova pe Toderiță Balș, iar după moartea acestuia, pe Nicolae Vogoride. Întregul atac antiunionist s-a concentrat asupra Moldovei. Prin nemăsurate abuzuri și falsificarea listelor electorale, unioniștii au fost înlăturați de la alegerile din 19 iulie 1857, pentru divanul ad-hoc. Valului de proteste din interior, susținut de opinia publică europeană, i s-a adăugat acțiunea energetică a puterilor favorabile unirii Principatelor, a Franței în primul rînd, care a cerut Porții anularea alegerilor din Moldova.

Noile alegeri, din 10 septembrie 1857, desfășurate cu o largă participare, au evidențiat adeziunea unanimă a poporului la Unire, i-au întărit încrederea în propriile forțe, iar victoria l-a impus și mai mult diplomației și opiniei europene.

Adunările ad-hoc, întrunite în septembrie 1857, au exprimat dezideratul fundamental al momentului istoric, dorința unanimă de unire a tuturor claselor și categoriilor sociale. „Unirea Principatelor într-un singur stat — arăta M. Kogălniceanu — dorința cea mai mare, cea mai generală, hrănită de toate generațiile trecute, aceea care este suflul generației actuale, aceea care, împlinită, va face fericirea generațiilor viitoare, este firească, legitimă și neapărată, pentru că în Moldova și în Valahia sîntem același popor, omogen, identic ca nici un altul, pentru că avem aceeași civilizație, aceleași instituții, aceleași legi și obiceiuri, aceleași temeri și aceleași speranțe, aceleași trebuințe de îndestul, aceleași hotare de pază, aceleași dureri în trecut, același viitor de asigurat și, în sfîrșit, aceeași misiune de împlinit”. Dovedind înaltul patriotism de care erau ani-

mați, deputații celor două divanuri ad-hoc au votat hotărîrile care exprimau dorința unanimă a poporului: Unirea Principatelor Moldova și Țara Românească într-un singur stat — România; domn ereditar; autonomia și garantarea drepturilor internaționale ale statului; neutralitatea și inviolabilitatea statului român; adunare reprezentativă și constituțională; garanția colectivă a puterilor etc.

Hotărîrile divanurilor ad-hoc și propunerile Comisiei europene au fost luate în discuție de Conferința de la Paris, întrunită în mai 1858. În urma dezbaterilor, s-a elaborat o Convenție, care cuprindea statutul internațional și principiile de organizare internă a celor două țări românești. Acest document recunoștea originea comună a muntenilor și moldovenilor și stipula Unirea Moldovei cu Țara Românească sub numele „Principatele Unite ale Moldovei și Țării Românești”, urmînd ca puterea să fie încredințată unui domn și unei Adunări obștești în fiecare principat, iar pentru problemele de interes comun să fie înființată o Comisie centrală la Focșani, cu sarcina de a alcătui proiectele de legi comune; Curți de justiție și de casăție unice, organizarea unică a armatei, în fruntea căreia să fie numit un singur șef suprem, o banderolă albastră ca semn al unității la steagurile celor două țări române.

Convenția de la Paris — rezultat al compromisului dintre marile puteri — nu a satisfăcut dorința românilor de unire. Aceasta dovedea încă o dată că dezideratele fundamentale ale poporului — Unirea, Libertatea, Neatîrnarea, nu puteau veni de la cabinetele marilor puteri. Românii au înțeles că, pentru a-și împlini idealul național, trebuie să se sprijine, în primul rînd, pe propriile lor puteri.

Întrunită la 5 ianuarie 1859, Adunarea electivă din Moldova, cu unanimitate de voturi l-a ales domn pe Alexandru Ioan Cuza. „Prin această alegere — arăta M. Kogălniceanu — Moldova a intrat în vechiul său drept... s-a reînălțat însăși naționalitatea română”. În vederea realizării idealului politic comun, conducătorii luptei naționale au decis să propună și în Țara Românească pe alesul Moldovei. La propunerea deputatului Vasile Boerescu și sub presiunea maselor, Adunarea a ales în unanimitate, la 24 ianuarie 1859, ca domn al Țării Românești, tot pe Alexandru Ioan Cuza. Astfel, Unirea, „actul energetic al întregii națiuni române”, era împlinită.

Unirea a produs o mare bucurie în provinciile românești aflate sub ocupație străină. „Românii din Transilvania — consemna Al. Papiu Ilarian — numai la Principate privesc; numai de aici așteaptă semnul, numai de aici își văd scăparea”. Această bucurie era generată de încrederea că Unirea Principatelor reprezenta premiza și cheia unirii Transilvaniei cu românii de dincolo de Carpați.

Recunoscută de Europa ca un fapt împlinit, Unirea a fost consolidată printr-o serie de reforme largi și radicale. Unificarea administrativă și a armatei, reforma învățămîntului, împlinirea reformei agrare și a celei electorale, secularizarea averilor mănăstirești, și alte măsuri au contribuit la întărirea statului și înaintarea sa pe calea progresului.

Încununare a unei lupte îndelungate, punct de plecare și pas decisiv în procesul de formare a statului național unitar, Unirea a constituit „un moment crucial în destinele poporului nostru, marcînd intrarea României într-o etapă nouă a evoluției sale istorice”. Unirea a creat un cadru corespunzător pentru dezvoltarea modernă a țării noastre, pe plan economic, social, cultural și politic, pentru afirmarea națiunii române în mod plenar, a reprezentat o nouă treaptă spre independența desăvîrșită.

Prof. Petre I. Dan

ALEXANDRU I. CUZA

sprijinitor al primului gimnaziu ortodox transilvănean

Ridicat la 1850 sub egida celor două biserici ortodoxe din Brașov (Sf. Nicolae și Sf. Treime), după îndelungate eforturi din partea celor mai clarvăzători cărturari ai Transilvaniei timpului (în mod deosebit mitropolitul Andrei Șaguna și protopopul Ioan Popazu), gimnaziul ortodox „Andrei Șaguna” din Bra-

după 10 ani expira contractul de susținere materială a gimnaziului și nu se întrezăreau șansele reînnoirii întrucît secătuiseră posibilitățile financiare ale susținătorilor.

În atare situație, în care autoritățile politice nu vedeau cu ochi buni existența gimnaziului brașovean, care încă de la apariție își crease

rea unei subvenții din Muntenia și Moldova în baza hrisoavelor vechi, fapt pus în aplicare abia în 1859, cînd Popazu se adresează lui Ion Maiorescu, cumnatul său, acum Director al Eforiei școlare, prin care salvase financiar încă o dată gimnaziul în anul 1852, cînd multiplica la Viena 500 de exemplare din planul clădirii gimnaziale pentru a fi trimise în Moldova și Muntenia însoțite de memorii spre obținerea de danii din partea unor familii de renume. Acum, la 1860 Ion Maiorescu adresează domnitorului Al. I. Cuza cererea brașovenilor, încheind cu propria rugăminte: „Recomandîndu-vă cu toată căldura această petițiune subscrisul (n.n. Ion Maiorescu) își ia libertatea de a vă ruga ca să nu perdeți din vedere că Brașovul, după poziția sa geografică și prin comerțul levantin susținut de secolii prin neguțatori români de acolo, a fost totdeauna punctul prin care s-a menținut oarecari raporturi de unire între românii din Transilvania și între principate și că literatura română și-a luat începutul său în Brașov, de unde cam pe la anul 1560 încoace din Tipografia diaconului Coresie s-au răspîndit prin Principate cele dintîi cărți tipărite în limba română...” (doc. 1101/1860 ianuarie 5). Urmarea o aflăm din răspunsul semnat de Vasile Alexandrescu (V. A. Urechia), care în calitate de director în ministerul cultelor și instrucțiunii publice, „cu vie plăcere s-a grăbit a supune Adunarei cererea pentru încuviințarea unui asemenea ajutoriu, și Adunarea în simțul ei național, dorind a susține acest institut de învățămînt alipit pe lîngă o biserică română veche fondată de domni ai Moldovei, a binevoit a încuviința creditul anual de 18.500 lei...” (doc. 8047/1860 iulie 28), pentru ca la 15 mai 1861 să se primească o adresă similară din partea Munteniei în valoare de 15.750 lei, un venit total de 500 galbeni anual.

Dimensiunile valorice ale acestei subvenții ne sînt sugerate de răspunsul episcopiei brașovene, care mulțumește „atît în numele reprezentanței, cît și a junimei studioase însăte de izvoarele științelor, în care inimi se înalță moment mai tare decît bronzul în memoria sublimului patriotism”, ce l-a dovedit „inima cea părintească a Mării Sale, domnului Principatelor Unite, Alexandru Ioan I”. (doc. 2145/1860 septembrie 19). Un imediat rezultat este evident prin completarea acestui gimnaziu la opt clase și recunoașterea la 13 octombrie 1860 a acestui gimnaziu complet cu dreptul de a-și păstra „caracterul bisericesc și național”.

În viața școlară brașoveană găsim o perioadă de prosperare, mărturie fiind numeroasele documente care prezintă deplasarea regulată a diferitelor delegații (în cea mai mare parte conduse de episcopul George R. Leca) pentru aducerea subvenției din Principate.

Dar, odată cu detronarea lui Al. I. Cuza (1866) subvenția se obține din ce în ce mai greu, ajungînd ca în anul 1871 să se sisteze definitiv. Aflînd de această atitudine, eforia adresează corpurilor legiuitoare din Principate un impresionant memoriu, prin care se prezintă întreaga epopee a legăturilor culturale și economice cu Principatele.

Încercarea a fost însă fără rezultat pozitiv, ea fiind preluată de acțiunile temerare ale lui Titu Maiorescu (nepotul protopopului Ioan Popazu), care prin eforturi considerabile, va obține, dar abia după treizeci de ani, legificarea definitivă a acestei subvenții (v. Vasile Oltean, „Titu Maiorescu în acțiunea de susținere a primului gimnaziu brașovean”, în „Limba română”, nr. 1/1977).

Prof. Vasile Oltean

șov a concentrat aspirațiile spre cultură ale neamului românesc într-o perioadă de puternice frămîntări politice în vîltoarea cărora se păstra mereu vie flacăra unei simțiri naționale.

Susținut material prin benevola contribuție a fruntașilor locali, gimnaziul cunoaște în primul deceniu eforturi considerabile pentru rezistență financiară, problemă care devenea cu atît mai dificilă cu cît

renume ce depășea granițele Transilvaniei, singura soluție se găsește prin uzitarea de drepturile istorice ale bisericii Sf. Nicolae, care începînd cu anul 1594 (Aron Vodă) primea anual subvenții din Moldova și Țara Românească, constînd din bani, moșii sau privilegii de negoț, oierit, etc. Drept urmare, încă în anul 1855 protopopul Ioan Popazu, propune comitetului a se face pașii de lipsă pentru obține-

Unirea Principatelor în conștiința ...

(Continuare din pag. 1)

O seamă de publicații băănățene au cinstit apoi în decursul anilor actul Unirii printr-un mare număr de articole, iar operele care oglîndesc Unirea Principatelor și-au găsit largă răspîndire în ziare, reviste și calendare. „Ioan Roată și Voada Cuza”, „Ioan Roată și Unirea” de Ion Creangă erau cunoscute de cele mai largi pături ale poporului, „Hora Unirii” figura în repertoriile numeroaselor coruri din Lugoj, Chizătau, etc.

Să amintim în fine că persoanei lui Alexandru Ioan Cuza i s-a închinat un adevărat cult. Cînd în drumul exilului său a trecut prin Banat, lugojenii l-au întîmpinat pe „Cimpia Libertății”, acolo unde tribunul Eftimie Murgu prezidase marile adunări din 1848, rezervîndu-i o primire triumfală. Se spune că atunci i s-ar fi cîntat pentru prima dată cîntecul „De-ar fi mîndra-n deal la cruce”, după care, cu ochii înălțați, a traversat în uralele mulțimii orașul, îndreptîndu-se spre Timișoara. Aici a stat în zilele de 7 și 8 martie 1866 împărțîndu-se încă o dată de cea mai caldă primire. Protopopul Avram Maxim încunoștințază toată preoțimea despre acest eveniment național printr-o circulară datată 8 martie 1866 în care printre altele notează: „Ieri principele Cuza cu suita sa au ajuns în Timișoara... Am avut onoarea de a-l vedea...” În mulțimea entuziastă care l-a ovaționat se afla nu numai Petru Cermena, „căpitanul suprem al cetății”, protopopul și alte notabilități, ci toată obștea românească printre care Ioan Slavici, pe atunci elev la liceul „piariștilor”.

Cu Unirea Principatelor „în cuget și în simțiri”, românii băănățeni vor milita neîntrepuș pentru a deveni una cu Țara căreia îi aparțineau prin grai, tradiții, lege și sufl, aducîndu-și neapreciețutul aport la realizarea străvechiului deziderat național devenit realitate la 1 decembrie 1918.

120 DE ANI DE LA UNIREA PRINCIPATELOR ROMÂNE

Alexandru I. Cuza și Unirea într-un manuscris folcloric inedit brașovean

Alături de hrsoave, documente și mărturii cronicărești, care dovedesc permanenta legătură a bisericii Sf. Nicolae și a obștei din Șchei cu Muntenia și Moldova, recent, în arhiva documentară a muzeului am identificat două manuscrise folclorice, care prin conținutul lor vin să dovedească dimensiunile valorice ale afecțiunii românilor brașoveni față de unire și în genere față de Cuza al cărui renume îl cunoșteau încă din perioada pașoptistă, când poposește la Brașov alături de alți revoluționari moldoveni și munteni și redactează manifestul „Principiile noastre pentru reformarea patriei”, precum și „Expatriatul” lui Boliac.

Primul manuscris, constând din 62 p. volante, desprinsă dintr-un caiet este semnat de „Bratul Baiul” (1760—1831) și Bartolomeu Baiulescu (1831—1909), cel dintâi fiind cunoscut pentru activitatea cărturărească pe meleaguri zărneștene, unde funcționa ca paroh și dascăl, iar cel de-al doilea, nepot al primului, este cunoscutul protopop Baiulescu, președinte al Eforiei școlare, întemeietor al Asociației meseriașilor români și a primei reviste muncitorești „Meseriașul român”, care și-a adus un meritoriu renume prin biserică și școală.

Manuscrisul său reproduce cu fidelitate atmosfera de înalt patriotism și înflăcărată luptă pentru unitate și libertate pe care masele populare din Țara Birsei, trezite în conștiința lor, o trăiau în urma revoluției pașoptiste, folosind ca primă armă de rezistență cîntecul patriotic. Semnificativă este prezența în manuscris a înflăcăratului imn al deșteptării noastre „Deșteaptă-te Române” fără semnătura creatorului brașovean Andrei Mureșanu (deci circula oral), cât și poezia „Ce e patria română” a revoluționarului brănean Ioan Pușcariu, lansată pe Cîmpia Blajului în vîltoarea pașoptistă, care se încheie în mesaj unionist: „Patria Română care / Se numește mare / Pînă unde tot răsună / Limba dulce și străbună / Limba care să trăiască / Limba românească / Pînă acolo-i frățioare / Patria română care / Se numește mare.” Din această considerare a limbii ca factor de unitate națională a izvorât și poezia „Limba română” reproducă în filele manuscrisului în foarte multe diferențe față de varianta publicată mai tîrziu de George Sion.

Cuza integrat în episodul unirii de la 1859 formează tema definitorie a volumului. Alături de „Hora Unirii”, în varianta publicată de Alecsandri în „Steaua Dunării” (9 iulie 1856), doar cu puține modificări, dar nesemnate, găsim „Imnul cîntat pe scena Teatrului de trupa română cu ocazia nuntii de prinț al României — Alecsandru Ioan I”, semnat „februarie 1859”, deci la cîteva zile după ce Matei Millo (27 și 30 ianuarie 1859) l-a lansat pe muzica semnată de Ioan Wachman. Dovada culegerii sale orale, ca și în cazul altor texte ale manuscrisului, o formează mulțimea diferențelor de conținut, motiv pentru care o reproducem:

Doamne tu al României
... îndurătoriu
Azi în contra anarhiei
Ne-ai fost scut apărătoriu
Lăudat de trei ori fie
Al tău nume mare, sfînt
Că ai scos pe Românie
Din sclavie, din mormînt
Pe aleși domni ai țării
Doamne tu i-ai inspirat
Și pe demonul trădării
Dintre ei ai alungat
A românilor Unire
Unanim ei au votat
Să trăiască nenumirile
Al lor nume neuitat
Doamne varsă-ți îndurarea
Peste scumpul domnitoriu
Și-l ferește de trădare
Curtezanului flator
Să domnească cu țaria
Unui prinț pe legi bazat
Să păzească autonomia
Ce strămoșii ne-a lăsat
Să ne dea fine dreptate
După care-am suspinat
Să ne acorde libertatea
Pentru care am luptat

Ura! Prințul României
Alexandru Ioan Intîi
Ura simbolul Unirii
Ani fericite Doamne dă-i!”

Imnul este continuat de o horă închinată tot lui Cuza cu profunde semnificații pentru rapsodul transil-

Si aștepta cu nerăbdare
Ca să ceară fieștecare
Unii rang, alții avuție
Alții poate chiar domnie
Dar fiind un ger cam tare
Vr-o cițiva falși poliiți
Aveau o plapumă mare

vănean: „Prințului românilor din 1859
Cuza Alexandru Ioan I.”

Trageți hora mare, mare
Cuza fărămă hotară

Unde Cuza se ivește
Țara noastră pruncii crește
Nu e frică de perire
Inima înunerește
Cît vom fi toți în unire
Nici de ura ce desbînă
Nici de sabie străină
Nici de amara asuprire
Nici de lanțuri și hrăpire

Locul țării o dreptate
Simte pașii cei de frate
Și tresare în bucurie
Ca în timpi de viteză
Fala ese din mormînt
Și ne aduce nouă aminte
Lupte mari strălucitoare
Nume pline de onoare
Fala veche și bătrînă
Trece în inima română...

Trageți hora lată, lată
Că mi-e inima necată
Și la glasul de Unire
Cură-n plîns de fericire...
Trageți hora, vîntul bate
Și-n tărîmuri depărtate (Ardeal)
Duce veste de unire
Duce veste de mîrire
Căci a țării unire
Ne va duce la mîrire...

Nu poate fi lipsită de semnificație parabola în versuri intitulată „Plapoma de la gerul Bobotezei”, cu referire evidentă la ziua de 5 ianuarie a alegerii lui Cuza, prin care, precum mai tîrziu Ioan Roată a lui Ion Creangă — cîntărețul anonim își mărturisește neîncrederea în boierii care vād prin unire posibilitatea de a-și „trage plapoma asupra lor”:

„În seara de bobotează
Tot românul stă, veghează
În ceru a se arăta
Ce destin el a avea
Și o cere cu grabire
Orice bine, fericire

Stînd sub dînsa învăliți
— Unul zice, știi ce frate?

Oi să cer a fi dreptate
Sînt sătul de strîmbătate
Însă asta cînd spunea
Plapoma spre el trăgea
Altul iar dorea să ceară
România să prospere
Dar pustia plămioară
Tot spre dînsul o sucea
Unii boieri ca să ceară
A fi aleși și chemați
Bine ca să facă-n țară
Măcar de n-a fost pătați
Și pe cînd se discutau
Plapoma la ei trăgeau
Alții zicea: Aide frate
În unire a striga
Prinț român și cu dreptate
Providența a ne da
Dar plapoma cam pe spate
Numai ei voia s-o ia
Alții strigau mereu
Ia ascultă măi frate!
Voi cereți dreptate
Și umblați...

Este firesc ca aceste creații să fie răspindite prin manuscrise realizate de slujitorii bisericii brașovene, dat fiind ajutorul de veacuri survenit pentru acestea de la frații de peste munți.

V. O.

Jurămînt

Sub acest măreț castan
Noi jurăm toți în frăție,
Că de azi să nu mai fie
Nici valah nici moldovan;
Ci să fim numai români
Într-un gînd, într-o unire,
Și să ne dăm mîni cu mîni
Pentru-a țării fericire.

Vasile ALECSANDRI, 1856

Documente habsburgice despre Unirea Principatelor

Revoluția de la 1848 a tulburat foarte mult spiritele în monarhia habsburgică și în anii care au urmat se trimiteau la Viena, în special din Transilvania, rapoarte din care se poate foarte bine vedea cu cîtă îngrijorare urmăreau oficialitățile imperiale de aici orice zvon de activitate politică.

Evenimentele care au premers în Moldova și Țara Românească, unirea de la 24 ianuarie 1859 sînt interpretate în Transilvania drept o continuare a revoluției din 1848. Într-un raport adresat la 15 noiembrie 1857 Ministerului de Interne al Austriei, conducătorul districtului Orăștie, Thiemann, apreciază că „a fost o greșală evidentă faptul de a aduna populațiile din Moldova și Valahia în așa-numitele divanuri ad-hoc, pentru a le acorda chiar și numai vot consultativ în legătură cu viitoarea constituire a guvernului acestor țări, căci oricine poate prevedea că agitațiile alegerilor adună pe acest cîmp de luptă mult dorit pe toate rămășițele revoluției europene...”

Dar grija slujbașilor imperiali din Transilvania era aceea de a urmări ecoul pe care evenimentele din Principate le-ar putea avea printre românii ardeleni. Intellectuali români din Ardeal sînt pur și simplu urmăriți în întreaga lor activitate, așa cum se vede din raportul prezentat la Viena în 11 august 1857 de către colonelul Schima, care arată că Alexandru Papiu Ilarian și Ioan Pop se aflau la acea dată în Moldova, de unde el așteaptă informații despre activitatea lor.

În anul 1857, conducătorul districtului Orăștie, amintit mai sus, menționa că „clerul superior, protopopii ș.a., care citesc ziarele, nu sînt chiar așa de indiferenți; unii dintre ei nădăjduiesc chiar realizarea străduințelor de unire politică, mai ales că multe paragrafe ale programului din București și Iași sînt identice cu acele puncte pe care românii ardeleni le-au formulat în numeroasele lor petiții din anii 1848 și 1849.”

În fruntea conducătorilor românilor din Ardeal este menționat episcopul Andrei Șaguna, care deși lăudat pentru loialitatea sa față de împărat, este totuși mereu suspectat a fi reprezentantul nemulțumirilor conaționalilor săi, așa cum se vede dintr-un raport al aceluiași conducător al districtului Orăștie, adresat la 3 aprilie 1858 Ministerului de Interne din Viena. Tot Thiemann atrage atenția că „ar fi greșit să se creadă că românii ar fi străini ideilor subversive, sau că ei ar lua cunoștință de acestea numai prin emigranții din Principatele dunărene”. În acest sens, despre pe-

tiția națiunii române, publicată la Blaj, în 17 mai 1848, semnată în frunte de episcopul Șaguna, se spune că pe baza „dreptății, libertății și fraternității” conține tendințe care n-ar fi putut fi formulate decît de un club revoluționar.”

Situația politică și socială deosebit de grea a clerului din Transilvania, pentru care a luptat neobosit Șaguna, este recunoscută chiar și de către emisarii împăratului. Colonelul Fedrigon adresa la 5 iunie 1859 din Oradea un raport superiorilor săi din Viena prin care arăta că situația financiară a preoților ortodocși care aveau simpatii nu numai religioase ci și naționale cu confrății lor moldo-valahi, era jalnică. Pentru a asigura loialitatea românilor și, în primul rînd, a clerului lor, se propune în acest raport ca să fie mărite salariile preoților, pentru ca aceștia să uite vremile revoluționare trecute și să nu fie molipsiți de schimbările din Moldo-Valahia, cum se exprimă acest document.

După 24 ianuarie 1859 oficialitățile din Transilvania erau alertate de teama ca nu cumva românii ardeleni să pornească la acțiuni hotărîte cu sprijinul confrăților de peste Carpați. La 23 iunie 1859, colonelul Jankowsky raportează din Sibiu către superiorul său din Viena că a desfășurat o adevărată anchetă în localitatea Viștea de Jos unde caporalul de grăniceri, Gheorghe Spiridon, a răspîndit zvonul că principele Cuza ar fi invitat pe românii ardeleni să se înroleze în armata valahă pentru solda de 30 ducați, iar subofițerii din armata cezaro-crăiască ce vor trece în armata română vor fi onorați cu gradul de ofițer.

Maiorul Siebert, printr-un raport adresat la 23 mai 1859 colonelului Jankowsky, se declara convins că „clerul român, în special protopopii și preoții locali mai culti, stau pe ascuns în legătură cu propaganda valahă”. Conștiințiosul maior Siebert socotea că e cazul să se ia măsuri, pentru că „aceste zvonuri de aventură sînt răspîndite în popor și pătrunderea moldo-valahilor (în Ardeal — n.n.) pentru eliberarea fraților lor de credință este privită ca un fapt iminent”.

Măsurile au fost luate, dar n-au reușit să împiedice îndeplinirea îndreptățitului vis de veacuri al tuturor românilor ardeleni, de a se uni cu frații lor de peste munți.

Diac. asist. dr. Viorel Ioniță

Vasile Alecsandri și Unirea din 1859

Când Eminescu publica, în „Convorbiri literare”, poezia *Epigonii* nu trecuseră decât unsprezece ani de la Unirea Principatelor. Entuziasmul pentru unire nu se stinsese. Cu toate acestea, Alecsandri nu e prezentat, acolo, ca un luptător politic ci mai mult ca un creator propriu-zis de poezie și, mai ales, ca un poet optimist care, dând la o parte supărările, își îndeamnă cititorii să se bucure de clipa care li s-a dat și să ridă soarelui care îi încălzește în fiecare zi și le fecundează pământul. Eminescu a căutat, în poezia respectivă, să sublinieze caracterul dominant al poeziei lui Alecsandri, în raport cu ceilalți scriitori din epocă și i s-a părut că lucrul acesta nu duce, în mod obligatoriu, spre poezia patriotică, cum nu ducea nici în cazul lui D. Bolintineanu. Patriotismul, care, de fapt, este numai un aspect din activitatea „regelui poeziei”, a fost lăsat pe seama lui Vasile Cîrlova, cîntăreț al oștirii naționale în momentul reînființării ei, ori pe a lui C. Negruzzi care, după expresia poetului:

„...șterge colbul de pe cronice
bătrîne
Căci pe mucedele pagini stau
domniile române.”

Dar înaintea tuturor, din acest punct de vedere, Eminescu îl plasează pe autorul *Răsnetului* de la 1848, poezia care avea să fie cunoscută, curînd, pe tot pământul românesc, sub titlul schimbat, după începutul primului vers, *Deșteaptă-te, române!*

Murșan scutură lanțul cu-a lui
voce ruginită,
Rumpe coarde de aramă cu o mină
amorțită,
Chiamă piatra să învie ca și
miticul poet,
Smulge munților durerea, brazilor
destinul spune
Și bogat în sărăcia-i ca un astru el
apune,
Preot deșteptării noastre, semnelor
vremii profet.

Eminescu ne-a lăsat, în manuscris, un lung poem intitulat *Murșan*, inspirat tocmai din activitatea poetului ardelean în crezul căruia ideea unirii ocupă un loc central.

Știe toată lumea, astăzi, că Unirea de la 1859 (întocmai ca cea din 1918), nu a fost o acțiune a momentului. Și chiar dacă ea trebuie considerată ca o realizare a generației pașoptiste, în care Alecsandri a jucat un rol dintre cele mai importante, sub toate raporturile, rădăcinile ei vin din veacurile cele mai vechi. Nenumărate verigi, care se înșiră ca mărgăritarele din poezie, au pregătit această unire. Nesfârșite generații de morți au dus-o cu ei în morminte, după ce au avut grijă să le-o transmită, cu titlu de moștenire sfîntă, copiilor și nepoților.

Înaintea unirii politice și administrative a existat o unire sufletească și de limbă pe care ne-au pus-o în lumină primele traduceri românești, din secolul al XVI-lea. Modestele manuscrise maramureșene ca și tipăriturile lui Coresi, realizate într-o limbă care, de la început a tins spre depășirea particularităților regionale, constituie primul pas spre unire. Faptul este subliniat, cu deosebire, în secolul al XVII-lea, nu numai în prefața *Noului Testament* (1648), ci și puțin mai înainte, în *Cazania* lui Varlaam (1643). Cartea aceasta, apărută la Iași, trebuia să fie, atît în concepția marelui ierarh cît și în cea a domnului Țării, Vasile Lupu, „un dar întregii limbi românești”. Ideea o vom întîlni, în altă formă, patruzeci de ani mai tîrziu, în *Biblia de la București* (1688), operă realizată, așa cum a arătat cel dintîi Nicolae Iorga, prin efortul conjugat al românilor din toate provinciile istorice (Transilvania, Moldova, Muntenia).

Exemplele sînt numeroase dar spațiul de care dispunem nu ne îngăduie să ne oprim la toate. Vom mai sublinia doar faptul că unitatea românilor este prezentată și mai clar în literatura istorică, la croniciari, de unde reținem și afirmația textuală că „românii toți dintr-o fîntînă cură”.

Activitatea cronicarilor este continuată de istoricul D. Cantemir, ale cărui idei vor fi preluate de

reprezentanții Școlii Ardelene. Pe aceștia îi vor urma, de-o potrivă, muntenii, în frunte cu I. Heliade-Rădulescu și moldovenii de la „Dacia literară”, în frunte cu M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, C. Negruzzi și Al. Russo. Și dacă Heliade, la „Curierul românesc”, și Gh. Asachi, la „Albina românească”, nu se pot elibera, în întregime, de spiritul regional, împotriva determinativului din titlu (*românesc*, nu *muntenesc* și, respectiv, *moldovenesc*!), „Dacia literară”, de la Iași, la care întîlnim, printre colaboratorii de bază, și pe muntenii I. Ghica și Grigore Alexandrescu, realizează unitatea spirituală înaintea unirii politice.

Generația aceasta a creat, după părerea celor mai avizați cercetători, și limba română literară modernă, care stă la baza marii literaturi din a doua jumătate a secolului trecut și din secolul nostru. După părerea aceluiași învățați, rîul hotărîtor la definirea limbii literare îi revine lui Alecsandri, care a dezgropat poezia populară, a creat un repertoriu național în teatru, a luptat cu abnegație pentru unire, a cîntat vitejii ostașilor din războiul de independență și a adus, printre noi, prin „Legende” cunoscute, pe eroii altor timpuri, îndemnîndu-ne să nu ne abatem de la drumul pe care l-au trasat ei.

Prin toate aceste acțiuni, Alecsandri a dominat, în toată puterea cuvîntului, epoca în care a trăit și, timp de cincizeci de ani, cît a ținut condeiul în mînă și a reprezentat țara pe plan politic, a fost prezent la toate evenimentele mari ale neamului. O prezență activă, nu una de formă.

Nu trebuie uitat că una dintre poeziile cele mai caracteristice, ale lui Alecsandri, inspirată din idealurile pașoptiste (*Deșteptarea României!*), a fost difuzată, în foi volante, la Brașov, și publicată și în revista ardeleană „Foaie pentru minte, inimă și literatură” (24 mai 1848), sub titlul inițial *Cătră români*. În aceeași revistă aveau să fie publicate alte două poezii, cu conținut asemănător și anume *Răsnet*, de ardeleanul Andrei Mureșan (21 iunie 1848) și *Către români*, a munteanului D. Bolintineanu (15 noiembrie 1848). Cu titlul ei cunoscut (*Deșteptarea României!*), poezia lui Alecsandri apăsă și într-un „Album moldo-valah”, publicat la Paris, în același an 1848. Textul românesc era însoțit de o traducere franceză, în proză.

Alecsandri n-a luptat numai cu „pana”, cum ar spune Petru Maior, pentru Unirea de la 1859, deși aspectul acesta este cel mai cunoscut, datorită, poate, poeziei „Hora Unirii”. El a fost alături de Kogălniceanu și de ceilalți conducători, în toate acțiunile politice; cu toții au reprezentat voința maselor, care, ele au făcut Unirea, așa cum a spus-o, răsplată, Kogălniceanu însuși, într-un moment solemn. Și Kogălniceanu și Alecsandri vor constitui, pentru toți cei care vor urmări procesul Unirii, modele de patriotism înalt și de conștiință cum numai rar se pot întîlni. Și unul și celălalt, și încă alții pe lîngă ei, se manifestau nu ca niște persoane particulare care ar fi avut vreun interes individual, ci numai în calitate de exponenți ai poporului care le-a încredințat un mandat. Prin mintea nici unuia dintre ei n-a trecut, nici o singură clipă, gîndul nesăbuit al unor ambiții deșarte, care le-ar fi putut asigura un fotoliu mai bun. Frumusețea luptei lor nu poate fi comparată decît cu atitudinea generală a provinciei în care luptătorii renunțau, fiecare în parte și toți împreună, la cîte ceva, știind bine că numai așa se poate realiza o idee care încolțise în inimile românilor cu multe sute de ani mai înainte. Pentru toți unioniștii moldoveni, cîștigul de ordin național pe care îl aducea Unirea era infinit mai important decît faptul că Iașul, din capitală de țară, cum fusese pînă atunci, începea să fie subordonat Bucureștiului. Privirile acelor moldoveni nu se opreau la Milcov ori la Carpați; ele urmăreau viitorul pe un orizont mult mai larg, care era, de fapt, orizontul nostru național.

Gavril Istrate

130 de ani de la nașterea Episcopului Ioan Ignatie Papp

Ignatie Papp s-a născut la 20 decembrie 1848 în satul Pociovești, „vidicul” (districtul — n.n.) Beiușului, deci într-o străveche vatră românească și ortodoxă. Era fiul diacului Ilie Papp din Pociovești și al Raveicăi Petrosin din comuna vecină (Cresina).

Școala primară o face în satul natal și în comuna vecină, Curățele, iar gimnaziul îl face la Beiuș, unde îl are coleg de clasă pe Caius Brediceanu. Termină liceul în anul 1868. La îndemnul părinților, începînd cu anul școlar 1868—1869, urmează cursurile Institutului teologic din Arad pe care-l termină în 1871. Își ia „absolutoriuul” ca primul dintre colegii săi și cu mențiunea „Pentru însușirile sale se recomandă cu deosebire”.

Încă din anii studenției, Ignatie Papp intră în serviciul Centrului eparhial arădean, la recomandarea profesorului său Miron Romanul. La început este practicant, iar ulterior, cancelist și protocolist la cancelaria diecezană. După terminarea institutului este reținut în serviciul Centrului eparhial arădean unde va îndeplini o serie de funcții administrative la cancelarie, apoi la arhivă, iar din 1876 și pînă la 1891 pe cea de secretar eparhial.

În anul 1891, Sinodul îl alege asesor ordinar referent în senatul restrîns bisericesc, post în care va rămîne pînă la alegerea sa ca episcop al eparhiei arădene (1903).

El va urca toate rangurile clericale, începînd cu cel de diacon (1879), protodiacon (1882), preot (1890) și protopop (1892).

La 1/14 aprilie 1900, la o vîrstă destul de înaintată se decide pentru viața monastică, fiind primit în rîndul călugărilor de la mănăstirea Hodoș-Bodrog (jud. Arad), unde primește numele de Ioan. Peste cîteva zile, episcopul Iosif Goldiș îl promovează la treapta de protosinel.

Dar pe Ignatie Papp îl întîlnim și în cadrul *Astrei* arădene, unde, între anii 1880—1888 este casierul ei, dar și între cei care-și dau obolul lor (5 coroane) pentru Casa Națională care urma să se construiască în Arad, începînd cu primăvara lui 1902 și care urma să fie „altarul” luptei naționale a românilor arădeni.

Om modest și fără pretenții mari, în cursul anului 1903, Ioan Ignatie Papp s-a văzut pus într-o lumină puternică. Refuzul guvernului de la Budapesta de-a confirma pe Vasile Mangra, ales în 1902, ca episcop de Arad, a pus în pericol așezămintele autonome ale Bisericii Ortodoxe Române. Purtătorii de cuvînt ai celor două pașii (Mangra-Hamsea), ce s-au înfruntat în alegerile de la începutul anului 1902, au găsit că este necesar să se gîndească la o persoană neutră, bun român, dar care să fie acceptată și de forurile politice maghiare. Protosinelul Ioan Ig. Papp care lucrase retras ani de-a rîndul pentru promovarea vieții culturale și bisericești întruni aceste condiții și în anul 1903 devine titularul eparhiei arădene.

Aici, ca bun gospodar ce era, a întreprins o serie de măsuri salutare pentru viața Bisericii. Pe această linie a renovat biserica catedrală arădeană, căreia îi dona în 1904 un clopot mare în valoare de 8.000 coroane. De la el se păstrează actuala înfățișare a catedralei, inclusiv turnurile care au fost înălțate.

A fost tot timpul prezent în rîndurile credincioșilor, vizitînd mereu parohiile. A hirotonit peste 450 de preoți și a sfințit 60 de biserici dintre care 37 erau noi, iar restul complet renovate.

S-a preocupat și de învățămîntul românesc, edificîndu-se sau renovîndu-se complet peste 200 de școli ortodoxe românești în cei 22 de ani de arhipăstorie ai săi. Tot în vremea sa, s-a îmbunătățit situația școlii civile diecezane de fete din Arad,

care din anul 1913 își va avea clădirea ei proprie, construită din „jertfele aduse de dieceză și de societatea românească animată de Reuniunea din loc a femeilor române”.

Dar episcopul Ioan Ignatie Papp rămîne în istoria eparhiei arădene și a neamului românesc cu precădere pentru curajoasa și permanenta lui luptă în vederea așezămintelor naționale (biserica și școala confesională românească), a slujitorilor acestora, precum și a tuturor fiilor neamului românesc de pe mealeagurile arădene și a celor din jur ce aparțineau, pe atunci, de eparhia arădeană.

El păstorește în perioada cînd guvernul de la Budapesta vrea mai mult ca oricînd desființarea autonomiei Bisericii ortodoxe române și impunerea controlului său asupra școlilor confesionale românești (1904—1913), precum și-n perioada marii conflagrații din anii 1914—1918, perioada cea mai „neagră” pentru românii din Austro-Ungaria, perioadă cînd presiunile și represaliile stăpînirii austro-ungare nu mai cunosc limite.

Episcopul arădean se va apăra și își va apăra pe cei pe care-i păstorea prin „demonstrațiuni”, proteste, „delegațiuni” și chiar memorii la Curtea Vienei. Cînd a fost nevoie, Ioan Papp a ieșit în public. El a predat contelui Apponyi protestul episcopatului ortodox românesc împotriva proiectului de lege școlară (1907), ia cuvîntul în Casa Magnaților (senatul maghiar) în acest sens și semnează memoriul care cerea regelui Francisc

Iosif I nesancționarea legii lui Apponyi.

În anul 1909, împreună cu sinodul său, episcopul Papp va protesta din nou contra amestecului guvernului maghiar în atribuțiunile Bisericii ortodoxe române. Iar cînd St. Tisza a încercat să decreteze pe episcopi, drept capii politici ai românilor din Transilvania, avînd față de ei mijloace de constrîngere, Ioan I. Papp s-a opus vehement, declarînd că: „Politica e treaba mirenilor, nu a episcopilor. Adresați-Vă comitetului național în chestiuni politice.”

În anii 1914—1918, dar cu precădere după intrarea României în război (1916), episcopul I. Ig. Papp, a jucat un important rol în apărarea preoților și învățătorilor socotiți „periculoși” pentru statul maghiar, precum și pentru ceilalți credincioși ai săi.

Un moment crucial în activitatea episcopului I. Ig. Papp a fost numirea unui comisar al guvernului maghiar (Bela Barabas) la sinodul arădean din toamna anului 1918, pentru supravegherea lucrărilor, măsură profund contrară autonomiei Bisericii ortodoxe române. Episcopul I. Papp, la insistențele secretarului său, Vasile Goldiș a decis suspendarea lucrărilor sinodului și protestarea contra acestei ilegalități.

În toamna anului 1918, pe fundalul prăbușirii unei stăpîniri anacronice și a pregătirii pentru finalitate a visului milenar de unire al românilor transilvăneni, episcopul Ioan I. Papp, din oct. 1918 și locțiitor de mitropolit, ca urmare a morții lui V. Mangra, s-a achitat cu cînte și demnitate de sarcinile reclamate de evenimentele vremii, potrivit devisei sale: „unde merge poporul, mergem și noi vîlădici!”

În ziua cea mare, de 1 decembrie 1918, înainte de începerea Adunării Naționale de pe cîmpul lui Horea (Alba Iulia), serviciul divin oficiat în biserica ortodoxă română din „cetatea de slavă și de durere a neamului...” a fost condus de episcopul Ioan I. Papp. Apoi, ca membru de drept al forului deliberativ, ocupă un loc în prezidiu votînd unirea Transilvaniei cu România. În cuvîntul său de închidere a Adunării, Ioan Papp arată, între altele că „de cîte ori se tratează despre soarta neamului românesc, clerul și poporul... ca fii adevărați, sînt una în cugete și simțiri, sînt una în dorințele și aspirațiunile naționale”, precum și că însemnătatea Adunării constă în „scopul pentru care ne-am întrunit”.

Evenimentele care au urmat, au reclamat o muncă asiduă din partea episcopului, în vederea reorganizării și reprofiliării activității eparhiale în noile condiții. Episcopul I. Ig. Papp s-a stins la 21 ianuarie 1925, fiind înmormîntat potrivit dorinței sale, în biserica din satul natal (Pociovești, construită de el).

Înainte de a muri (31.XII.1924), el a lăsat consistoriului arădean suma de un milion lei pentru a se constitui o fundație cu numele său și care să acorde „stipendii” anuale celor ce doresc să devină clerici, dar situația materială nu le permitea.

El rămîne în memoria arădenilor și bihorenilor ca un vrednic ierarh, iar în istoria neamului ca un devotat fiu care a luptat permanent pentru realizarea dezideratului milenar de unire a tuturor românilor, deziderat la împlinirea căruia a avut bucuria să participe. Prof. Ioan Mircea Bogdan

Cu toții ... una ! ...

Nu-s morți cei ce căzutu-au pe cîmpul de onoare!...

S-au dus numai... pe drumul aprins de ideal...

Priviți-i... o văpaie călătorind în soare;

În urma lor credința în vremuri viitoare

Rămase tot mai albă... și crește... val de val...

Ca sfinții... străluci-vor în sufletele drepte...

Cu cît vor trece anii... mai tineri, mai frumoși

Ieși-vor la răsruce de drumuri... să ne-drepte

Cu șoapte numai flăcări... curate și-nțelepte

Și să ne-arate calea... visată de strămoși!...

Nu-s morți!... Din gură-n gură... și ani

și ani de-a rîndul...

Credința lor... mai tare-i ca sutele de ani;

Din ea răsare visul, din ea s-aprinde gîndul

Ce arde pînă-n ceruri, pustiul luminîndu-l

Ca focul... ce zbucnește din gură de vulcani...

Și fiecare nume, frumos... ca o minune...

Cîntat va fi de vînturi... cît vîntul va trăi!...

Și vii... vom fi cu toții... prin vremuri tot mai bune...

Același fir ne leagă... și-n sfînta rugăciune

Slăvi-ne-or cu cînte, copiii de copii!

Noi n-avem morți în țară și nimenea nu plînge...

Și nici un suflet încă de jale nu s-a stins...

Pe cei ce-s duși... cu fală, noi îi purtăm în sînge,

Credința lor e farul ce-n veci nu se va stinge...

De-ar fi să cadă cerul... noi n-avem morți de plîns!

Zadarnic, o, durere, ai vrea să rupi cununa!...

De cei plecați... ne leagă același fir de tort...

Credința lor... a noastră-i, acum și-ntotdeauna!...

A lor a fost credința să fim... cu toții una!...

Zadarnic baț la poartă... noi... n-avem...

nici un mort!

Zaharia Bărsan

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI

O nouă apariție: Monumente istorice-bisericești din eparhia Oradiei (Oradea, 1979)

Volumul este deschis de o însuflețită prefață a P.S. Episcop Vasile (tradusă și în limbile franceză și engleză), după care urmează un documentat studiu introductiv semnat de prof. univ. dr. Vasile Drăguț (v. 16—36), cu date interesante privitoare la istoria bisericească a eparhiei, precum și la arta tradițională românească de acolo, puse în legătură cu dezvoltarea generală a istoriei poporului român. Primul capitol îl constituie prezentarea monografică a 62 de biserici de lemn din județul Bihor (p. 37—234), din care 57 aparțin cunoscutului istoric al artei populare bihorene dr. Ioan Godea, iar celelalte profesorului Aurel Chiriac. Bisericile din Sălaj sînt puse în lumină de o altă binecunoscută personalitate a vieții noastre culturale, dr. Ioan Cristache-Panait (70 biserici), citeva de prof. Aurel Chiriac (4) și dr. Ioan Godea (1). Ultimul capitol — bisericile din jud. Satu Mare — aparține doctorandului în teologie Marin Mălinaș, care se ocupă cu 29 biserici dispărute (pe baza datelor furnizate de două registre de vizite canonice făcute de episcopul Samuil Vulcan în 1825 și 1832) și de alte 4 existente și azi. Volumul se încheie cu un rezumat în limbile franceză și engleză, cu bibliografia generală și indice. Trei hărți și sute de ilustrații (din care 24 color), însoțesc această bogată și instructivă lucrare, de o execuție grafică ireproșabilă.

În felul acesta, sînt prezentate succesiv monumentele istorice și de arhitectură populară bisericile de lemn, ale eparhiei Oradiei — unele asemă-

nătoare caselor de la țară, cu o prispă largă pe latura de vest, altele cu turnuri înalte asemănătoare celor din Maramureș, citeva avînd patru turnulețe la baza coifului, cu portaluri sculptate și multe alte elemente decorative. Ele sînt opera unor meșteri renumiți ai timpului, ca Ilie Tulea, Toadere, Nicoară, Borzan Ionuț sau Horia, conducătorul răscoalei țărănești din 1784, constructorul bisericii din Cizer, dar cei mai mulți dintre ei au rămas anonimi.

Foarte multe biserici sînt împodobite cu picturi, tot de factură populară, unele îmbinate cu elemente din realitățile locale, aparținînd unor meșteri zugrăvi ca David din Curtea de Argeș sau Ioan Pop din Românași, Ioan Lăpoșan din Jula, Simion Daraban și alții alții.

Tezaure de artă, de istorie și de simțire românească, unanim apreciate de istorici de artă români și străini, de etnografi, de călători de altădată, iar azi de numărul nesfîrșit de turiști din țară și de peste hotare, bisericile de lemn ale eparhiei Oradiei sînt nu numai mărturie grăitoare ale geniului artistic creator al poporului nostru, ci ele constituie, în același timp, dovezi incontestabile asupra prezenței românilor în străvechea „țară” a lui Menumorut din secole IX—X și a altor voievozi români.

* Lucrarea poate fi comandată la Episcopia Oradiei, Oradea, str. Porțile de Fier, nr. 3.

Pr. Prof. M. Păcurariu

Expoziție „Ciprian Porumbescu”

În cadrul Muzeului Bisericii „Sf. Nicolae” din Șcheii Brașovului, cu prilejul celei de-a 125-a aniversări a nașterii compozitorului „Ciprian Porumbescu” s-a deschis o sală ce va avea un caracter permanent, purtînd numele acestui apreciat și talentat artist.

Expoziția subliniază activitatea vestitului compozitor integrat în viața culturală a Brașovului și în special aportul adus de el ca organizator și

dirijor al corului de la Biserica Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului.

Sala de expoziție „Ciprian Porumbescu” din cadrul Muzeului cuprinde acte, atestate de studii și o numeroasă corespondență a compozitorului cu Comitetul parohial de la Biserica Sf. Nicolae cu care artistul a avut o permanentă legătură, toate aceste documente înfățișînd activitatea lui la Brașov.

Remus Faust, muzeograf

Dezvelirea statuii lui Avram Iancu la Tirgu Mureș

A fost dezvelită recent, în centrul municipiului Tg. Mureș, statuia evestră a lui Avram Iancu, erou al luptei pentru libertate și dreptate socială de la 1848.

Autorul lucrării este sculptorul bucureștean Florin Codre.

Împreună cu soclul, statuia are o înălțime de 11 m.

Cu acest prilej au omagiat personalitatea celui care și-a dăruit întreaga viață cauzei poporului român, următorii: acad. Ștefan Pascu, prof. dr. docent Iulius Moldovan, scriitorul Hajdu Gyözö, muncitorul Ilie Ciorba și cercetătorul științific Szabó Nicolae.

Concomitent a fost deschisă o expoziție în holul cinematografului „Arta” din localitate, cu documente și fotografii ilustrînd viața și activitatea acestui fiu ilustru al poporului nostru.

DIACONUL CORESI sărbătorit la el acasă

Pentru a i se aduce un modest omagiu celui care prin opera sa a determinat biruința definitivă a scriului în limba română — Diaconul Coresi —, Muzeul Bisericii Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului se înscrie în cadrul celei de-a doua ediții a festivalului național „Cîntarea României” prin participarea, alături de alte instituții locale, la sărbătoarea „Coresi”, organizînd un simpozion Coresi, la care, alături de cîntării și cercetătorii locali își aduc contribuția renumiți cercetători din partea Academiei, în persoana prof. dr. doc. Dan Si-

monescu, prof. dr. doc. Ion Chișimă și prof. dr. doc. Florica Dumitrescu, cunoscuți pentru contribuția lor în descifrarea fenomenului corsesan.

Cu acest prilej, muzeul nostru a organizat o expoziție închinată Diaconului Coresi, menită prin conținut să valorifice tezaurul documentar păstrat peste veacuri de Biserica Sf. Nicolae.

Simpozionul și expoziția brașoveană formează un preludiv la încercărilor de revalorificare închinat părintelui literaturii și ortodoxiei românești.

Prof. Vasile Oltean

Sfințiri de biserici

— La data de 19 noiembrie 1978, I.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului a sfințit biserica din parohia Păuca, protopopiatul Sibiu, restaurată de curînd în interior și exterior. La sărbătoarea credincioșilor ortodocși a luat parte și pastorul evanghelic Rolf Bordon, din localitate, care a dat

expresie sentimentelor de înfrățire ecumenică dintre cultele noastre.

Cu acel prilej, I.P.S. Mitropolit Nicolae a acordat rangul de sacelar părintelui Victor Damian, parohul locului, și acte de apreciere membrilor consiliului parohial, comitetului de femei, cîntăreților și altor credincioși.

Vizită la Centrul eparhial din Oradea

În zilele de 7 și 8 decembrie 1978 a făcut o vizită la Centrul eparhial din Oradea, I.P.S. Mitropolit Emilianos Timiadis, reprezentant al Patriarhiei Ecumenice la Geneva. Oaspetele a vizitat: Paraclisul din in-

În spiritul bunelor relații dintre culte

— Marți, 7 noiembrie 1978, a avut loc, la reședința episcopală ortodoxă din Alba Iulia, o întîlnire a unor ierarhi ortodocși din cadrul Mitropoliei Ardealului cu ierarhii Bisericii Romano-Catolice din Alba Iulia. Au participat: I.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, I.P.S. Arhiepiscop Teofil al Vadului, Feleacului și Clujului, P.S. Episcop Emilian al Alba Iuliei, gazda întîlnirii. Din partea Bisericii Romano-Catolice a fost prezent Msgr. Jakab Antal, episcop auxiliar. În aceeași zi, ierarhii care au participat la întîlnire au făcut o vizită Msgr. Márton Áron, la reședința sa din Alba Iulia. S-a dat expresie cu acel prilej sentimentelor frățești care ne leagă ca fii ai aceleiași patrii și s-au evidențiat bunele relații pe linie ecumenică dintre cultele noastre.

cinta reședinței episcopale, Muzeul, Arhiva, Biblioteca, Căminul preoțesc, Atelierul de luminări și noul sediu al Protopopiatului Oradea, toate înfăptuiri din ultimii 5 ani. Alte obiective vizitate în Oradea au fost: Catedrala cu lună, aflată în curs de pictare, biserica „Sf. Nicolae”, biserica din cartierul Velența, cea din cartierul C.F.R., precum și

bisericile din parohiile Ciurmeș și Tinca, jud. Bihor.

P.S. Episcop Vasile l-a condus apoi pe oaspetele la Muzeul Țării Crișurilor și în stațiunea balneară Felix.

În seara zilei de 7 decembrie, corul catedralei a executat, în paraclisul episcopal, un concert de corinde, în cinstea Înalt Prea Sfinției Sale.

Din agenda

Prea Fericitul Părinte

I U S T I N

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

— *Vineri, 1 decembrie 1978*, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a participat la Sesiunea solemnă, consacrată aniversării a 60 de ani de la formarea statului național român unitar, care a avut loc în Sala Palatului Republicii Socialiste România.

— *Luni, 4 decembrie 1978*, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a primit pe I.P.S. Mitropolit Emilianos de Calabrias, din partea Patriarhiei Ecumenice, Secretarul Comisiei Ortodoxe din cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Geneva.

— *Duminică, 10 decembrie 1978*, în sala de festivități a Reședinței Patriarhale din București s-au desfășurat lucrările sesiunii anuale de lucru a Adunării Naționale Bisericești, sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Iustin.

— *Luni, 11 și marți 12 decembrie 1978*, în Sala sinodală a Reședinței Patriarhale din București, s-au desfășurat lucrările sesiunii de iarnă a Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Iustin.

— *Vineri, 15 decembrie 1978*, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a primit pe reverendul anglican Philip Ursell, venit în țară pentru slujbele de sfințire sărbători, la Biserica Anglicană din București.

— *Sîmbătă, 16 decembrie 1978*, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a avut o întrevedere cu Monseniorul Germain de Saint Denis, Episcopul Eparhiei Ortodoxe-Catolice din Franța, aflat în vizită în țara noastră.

— *Miercuri, 20 decembrie 1978*, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a primit pe P.C. Pr. Teodor Misaros, conducătorul Vicariatului român din Gyula — R.P. Ungară.

— *Joi, 21 și vineri 22 decembrie 1978*, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin și I.P.S. Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei, au luat parte, în calitate de deputați, la lucrările sesiunii plenare a sesiunii Marii Adunări Naționale care au avut loc la Palatul Marii Adunări Naționale.

— *Joi, 28 decembrie 1978*, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a primit pe P.C. Pr. Nicolai Goranov, parohul Bisericii Bulgare din București, care a prezentat Prea Fericirii Sale o scrisoare din partea Sanctității Sale Maxim, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Bulgare.

— *Sîmbătă, 30 decembrie 1978*, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a primit pe d-l Ferdinand Polly, membru în Consiliul parohial al Bisericii Române din Geneva—Elveția, președintele Asociației Elveția-România.

Potrivit unei îndătinată tradiții, la ora 13,30, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a primit pe PP.SS. Episcopi-vicari, pe Părinți-vicari și consilieri ai Administrației Patriarhale și Arhiepiscopiei Bucureștilor, care s-au prezentat să facă urări de sănătate Prea Fericirii Sale. În numele celor de față a vorbit Prea Sfințitul Părinte Episcop Roman Ialomiteanul, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor. A răspuns Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin mulțumind tuturor și adresînd celor prezenți și familiilor lor, calde urări cu prilejul Anului Nou 1979.